

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA W TWOJEJ SZKOLE

Ogólnopolski projekt edukacyjny
dla szkół ponadpodstawowych

ORGANIZATORZY:

PARTNERZY:

FUNDACJA
ZAAWANSOWANYCH
TECHNOLOGII

FUNDACJA
nowoczesna
Polska

fundacja JWP

■ ■ ■ POMYSŁ | PATENT | ZYSK

PATRONAT HONOROWY:

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA W TWOJEJ SZKOLE

Ogólnopolski projekt edukacyjny
dla szkół ponadpodstawowych

ORGANIZATORZY:

PARTNERZY:

PATRONAT HONOROWY:

Opracowanie:

Marek Gozdera, Urząd Patentowy RP

Anna Kupińska-Szczygielska, Fundacja JWP Pomysł | Patent | Zysk

Dorota Rzążewska, Fundacja JWP Pomysł | Patent | Zysk

dr Krzysztof Siewicz, Fundacja Nowoczesna Polska

dr Piotr Zakrzewski, Urząd Patentowy RP

Opracowanie graficzne: Marek Sikorski, Urząd Patentowy RP

Projekt graficzny okładki: Agata Juskowiak, Urząd Patentowy RP

Korekta: Zespół

Warszawa 2019

Wydawca:

URZĄD PATENTOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

al. Niepodległości 188/192, 00-950 Warszawa

Tel. 22 579 00 00

www.uprp.gov.pl

ISBN 978-83-65470-58-4

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 4.0. Postanowienia licencji dostępne są pod adresem:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/pl/legalcode>

Spis treści

Ochrona własności przemysłowej	7
Wynalazki i wzory użytkowe	10
A może know-how?	12
Wzory przemysłowe i znaki towarowe	12
Ochrona własności przemysłowej – test	14
Podstawy prawa autorskiego	16
Jak korzystać z cudzej twórczości?	16
Utwory i ich granice	16
Prawa autorskie	18
Licencje	19
Domena publiczna	20
Utwory nigdy nie chronione	20
Materiały urzędowe itp.	21
Wygasanie praw	21
Dozwolony użytek	22
Użytek osobisty	22
Cytowanie i parodiowanie	22
Dozwolony użytek edukacyjny	23
Prawo panoramy	24
Jak czerpać korzyści z własnej twórczości?	24
Podstawy prawa autorskiego – test	26
Strategie ochrony własności intelektualnej	28
Jak zarobić na własności intelektualnej?	28
Jak zbudować strategię zarządzania własnością intelektualną?	29
Kwalifikacja	29
Uzyskiwanie ochrony	33
Korzystanie z praw	34
Rodzaje strategii zarządzania własnością intelektualną	34
Co należy robić, aby skutecznie zarządzać własnością intelektualną?	35
Jakie są korzyści z ochrony praw własności intelektualnej?	35
Strategie ochrony własności intelektualnej – test	41
Partnerzy projektu:	43
Klucz do testów	45

Szanowni Państwo,

Niniejsza publikacja została przygotowana w ramach projektu edukacyjnego „Własność intelektualna w Twojej szkole”, realizowanego przez Urząd Patentowy RP wspólnie z Fundacją JWP Pomysł | Patent | Zysk, Fundacją Nowoczesna Polska oraz Fundacją Zaawansowanych Technologii. Projekt, adresowany do nauczycieli i uczniów szkół ponadpodstawowych, ma za zadanie dostarczyć praktyczną wiedzę na temat własności intelektualnej. Żyjemy przecież w jej świecie: opatentowane wynalazki, utwory będące domeną prawa autorskiego, tajemnice przedsiębiorstw, znaki towarowe – to tylko niektóre przykłady dóbr niematerialnych. Warto zdobyć więcej informacji na temat przedmiotów własności intelektualnej i sposobów ich ochrony, a także dowiedzieć się, jak czerpać korzyści z własnej twórczości i legalnie korzystać z cudzej.

Projekt zakłada przeszkolenie nauczycieli, którzy następnie w swoich szkołach będą – w dowolnej formie – realizować działania upowszechniające tematykę własności intelektualnej. Publikacja ta ma za zadanie dostarczyć podstawowe informacje w tym zakresie. Ma także stanowić inspirację zarówno dla uczniów, jak i ich opiekunów do podjęcia wysiłku w celu zdobycia nowych wiadomości, a następnie w oparciu o uzyskaną wiedzę – przeprowadzenia ciekawych lekcji, konkursów, dni własności intelektualnej.

O szczególnych walorach merytorycznych publikacji zadecydował nie tylko sam dobór, ale również ogromna wiedza oraz doświadczenie partnerów projektu i jednocześnie autorów niniejszego opracowania. Znalazły się w nim informacje dotyczące znaczenia własności intelektualnej we współczesnym świecie, przedmiotów własności przemysłowej, prawa autorskiego, a także zarządzania dobrami niematerialnymi. Publikacja odpowiada na pytanie – z jednej strony jak skutecznie chronić, z drugiej – jak legalnie korzystać z różnego rodzaju utworów i rozwiązań stanowiących wynik cudzej twórczości.

Mamy nadzieję, że projekt pozwoli w najlepszy sposób rozbudzić zainteresowanie powyższą tematyką wśród uczniów szkół ponadpodstawowych. Od 2007 roku zagadnienia własności intelektualnej obecne są w szkolnictwie wyższym – ufamy, że nasza inicjatywa będzie przyczynkiem do włączenia ich także w ramy systemu edukacji.

Czytelnikom pragniemy życzyć przede wszystkim dobrej lektury i odwagi w rozpoczęciu przygody z własnością intelektualną. Partnerom projektu i zarazem autorom poszczególnych rozdziałów chcemy złożyć serdeczne podziękowania za włożony wysiłek i ogromny wkład merytoryczny w powstanie publikacji.

Ochrona własności przemysłowej

Gdy kupimy zegarek, bluzę, długopis czy plecak, bez problemu jesteśmy w stanie wskazać właściciela tych rzeczy i jednocześnie skutecznie bronić swojej własności. Sytuacja komplikuje się w przypadku dóbr intelektualnych. Patentu czy też praw autorskich przecież nie widać, a mimo to obowiązują, co w największym skrócie oznacza, że nie można z nich korzystać bez ograniczeń – potrzebna jest zgoda właściciela.

W tym rozdziale dowiesz się:

- Co składa się na system własności intelektualnej?
- Jakie korzyści przynosi ochrona patentowa, znaku towarowego lub wzoru przemysłowego?
- Ile kosztuje ochrona własności przemysłowej i jak długo może ona trwać?
- W jaki sposób chroni się tajemnicę przedsiębiorstwa?
- Czym są wojny patentowe?

Żyjemy w świecie własności intelektualnej. Większość nowoczesnych gospodarek opiera swój rozwój na wiedzy. Kapitał intelektualny stał się współcześnie czynnikiem decydującym w znacznej mierze o uzyskaniu przewagi konkurencyjnej zarówno przez państwa, jak i różnego rodzaju organizacje. Pod koniec lat 70. ubiegłego wieku dobra niematerialne stanowiły zaledwie 5% wszystkich aktywów 500 firm o największej kapitalizacji, notowanych na nowojorskiej giełdzie (indeks S&P 500). Dziś tendencja ta uległa odwróceniu – wśród zasobów przedsiębiorstw znajdujących się w czołówce światowego biznesu aż **80% to dobra intelektualne**.

Warto więc poznać system własności intelektualnej – z jednej strony by skutecznie chronić własne rozwiązania, z drugiej zaś – nie naruszać praw innych. Może bowiem okazać się, że projekt, który próbuję wdrożyć, utwór, który chcę rozpowszechnić, należy już do kogoś innego.

Zasada praw własności intelektualnej jest następująca: twórca w zamian za ujawnienie istoty swojego rozwiązania uzyskuje monopol w zakresie np. jego wytwarzania, co ma ułatwić osiąganie przez niego określonych korzyści materialnych. Z kolei społeczeństwo może korzystać z objętej ochroną innowacji, której działanie niewątpliwie generuje postęp techniczny i zaspokaja potrzeby społeczne.

Współcześnie ochrona własności intelektualnej stała się nie tylko czynnikiem rozwoju organizacji, ale także narzędziem służącym blokowaniu konkurencji. Wiele patentów nigdy nie zostanie skomercjalizowanych, a ich funkcja ograniczy się do wspomnianej blokady innych firm.

„Wojny patentowe” to popularne określenie na sytuację, w której firmy skupiają się na uniemożliwieniu innym korzystania z opatentowanego rozwiązania.

Z kolei komercjalizacja patentów polega na planowym i zorganizowanym wprowadzaniu na rynek wynalazków.

System własności intelektualnej jest bardzo rozległy – obejmuje własność przemysłową (wynalazki, wzory przemysłowe, znaki towarowe etc.), prawo autorskie i prawa pokrewne, ale także dobra osobiste, prawo do firmy, prawo do bazy danych, prawo do nowych odmian roślin oraz tajemnicę przedsiębiorstwa (know-how).

Bardzo często dochodzi do zjawiska **kumulacji** praw wyłącznych. W jednym produkcie odnaleźć bowiem można rozwiązania techniczne w postaci wynalazków chronionych patentami, których siłę rynkową wzmacnia znany i ceniony wśród konsumentów znak towarowy, jak również użyteczność oraz estetyka produktu osiągnięte dzięki zastosowaniu nowoczesnego wzornictwa przemysłowego. Przyczynia się to do zwiększenia wartości rynkowej produktu.

Przykład:

Rozwiązania zawarte w nowoczesnym modelu telefonu komórkowego mogą być opatentowane jako wynalazki. Wygląd głównego ekranu można zarejestrować jako wzór przemysłowy, zaś nazwa firmy, która wyprodukowała telefon to nic innego jak znak towarowy. Odkrycie wszystkich funkcji i umiejętność szybkiej obsługi aparatu stanowi swoiste know-how jego użytkownika, zaś dołączona do telefonu instrukcja obsługi może być utworem objętym ochroną prawnoautorską.

Urząd Patentowy RP, powołany na mocy Dekretu Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego z dnia 13 grudnia 1918 r., zajmuje się **udzielaniem ochrony na przedmioty własności przemysłowej**. Merytoryczne rozpatrywanie zgłoszeń wynalazków, znaków towarowych, wzorów przemysłowych itd. wymaga wykwalifikowanej kadry oraz odpowiedniej infrastruktury w postaci sprawnie działających systemów infor-

matycznych oraz systemu wsparcia klientów Urzędu. Urząd Patentowy zatrudnia przede wszystkim ekspertów oraz członków korpusu służby cywilnej.

Reasumując, na wytwory ludzkiej kreatywności (przedmioty własności przemysłowej) urzędy patentowe udzielają tzw. monopoli, stwierdzających wyłączne prawo korzystania i wprowadzania rozwiązania na rynek.

Monopole te ograniczone są w czasie ze względu na konieczność zapobieżenia ich negatywnym konsekwencjom. Zbyt długa ochrona różnego rodzaju innowacji, mogłaby prowadzić do zahamowania postępu technicznego. Systematyzację powyższych informacji przedstawia poniższa tabela:

Przedmiot własności przemysłowej	Nazwa monopolu (prawa wyłącznego)	Czas obowiązywania monopolu
Wynalazek	Patent	Maksymalnie 20 lat
Wzór użytkowy	Prawo ochronne	Maksymalnie 10 lat
Znak towarowy	Prawo ochronne	Maksymalnie 10 lat z możliwością przedłużania o kolejne 10-letnie okresy
Wzór przemysłowy	Prawo z rejestracji	Maksymalnie 25 lat

Warto pamiętać, że okres ochrony liczy się od daty dokonania zgłoszenia w urzędzie patentowym. Przykładowo, jeśli zainteresowany zgłosił wynalazek 1 stycznia 2019 roku, to bez względu na długość rozpatrywania tego zgłoszenia przez eksperta, w przypadku pozytywnej decyzji o udzieleniu prawa, patent będzie obowiązywał przez 20 lat, czyli ochrona zakończy się w styczniu 2039 roku. Wymaga to jednak wnoszenia okresowych opłat za utrzymanie ochrony. Ich niewniesienie jest co do zasady równoznaczne z wygaśnięciem ochrony przed upływem maksymalnego okresu przedstawionego w tabeli. Rozwiązanie

trafia wtedy do domeny publicznej – każdy może z niego korzystać, ale nie ma możliwości uzyskania na nie ochrony po raz drugi.

Wynalazki i wzory użytkowe

Wynalazek to rozwiązanie o charakterze technicznym. Wiele rozwiązań nie może być zatem objętych ochroną patentową ze względu na brak charakteru technicznego. Przykładowo nie da się opatentować metody marketingowej – nowych form promocji produktu w Internecie.

Żadne akty prawne nie zawierają definicji wynalazku, za to precyzują, co jest wymagane, aby wynalazek opatentować (co określa się **zdolnością patentową**). Zdolność patentową mają wynalazki, które charakteryzuje: nowość, poziom wynalazczy oraz przemysłową stosowalność. Wynalazek uważa się za **nowy**, jeśli przed zgłoszeniem do urzędu patentowego nie został ujawniony w innym zgłoszeniu patentowym, literaturze technicznej, podczas konferencji naukowej ani w żaden inny sposób.

Ciekawą ilustracją nowości w światowym stanie techniki jest historia duńskiego wynalazcy Karla Krojera, który próbował opatentować metodę wydobywania zatopionych statków poprzez wypełnianie ich plastikowymi kulkami z lekkiej pianki polisterynowej. Sprawa dotyczyła zatopionego statku „Al Kuwait” z 1964 r., którego zatonięcie groziło skażeniem wody pitnej w całym mieście. Gdy wynalazca próbował zastrzec swoje rozwiązanie w holenderskim urzędzie patentowym, eksperci przeszukując światowy stan techniki, odnaleźli stary numer młodzieżowego magazynu „Kaczor Donald” z 1949 r., w którym zaprezentowane zostało identyczne rozwiązanie problemu wydobywania zatopionego statku. Tym samym uniemożliwiło to wynalazcy uzyskanie patentu.

Uwaga:

Do czasu dokonania zgłoszenia w urzędzie patentowym nie można ujawniać istoty wynalazku. W przeciwnym wypadku rozwiązanie utraci walor nowości i nie uzyska ochrony. Nie ma znaczenia, kto (np. sam zgłaszający), gdzie (np. w Australii), ani w jaki sposób (np. poprzez oferowanie do sprzedaży, w artykule naukowym) dokonał wcześniejszego ujawnienia wynalazku.

Poziom wynalazczy oznacza, że wynalazek nie wynika w sposób oczywisty z wcześniejszych rozwiązań. W dużym uproszczeniu – wynalazek powinien zaskakiwać nawet kogoś, kto ma całą dostępną wiedzę i umiejętności projektowania. Przykładowo, jeżeli połączymy silnik elektryczny z tradycyjnym rowerem, to takie rozwiązanie nie będzie miało poziomu wynalazczego. Podobnie, gdy wyposażymy ekspres do kawy w technologię bluetooth, powstałe wówczas urządzenie nie będzie jeszcze wynalazkiem.

W polskim systemie funkcjonuje poza wynalazkiem jeszcze jeden rodzaj rozwiązania technicznego, tj. **wzór użytkowy**, zwany potocznie „małym wynalazkiem”. Wzór użytkowy musi być rozwiązaniem nowym i użytecznym, nie musi jednak posiadać poziomu wynalazczego. W praktyce bardzo często powstaje z kilku znanych i oczywistych elementów, których połączenie daje nieoczywisty efekt. Okres ochrony wzoru użytkowego wynosi 10 lat. W wielu systemach patentowych możliwe jest jedynie dokonanie zgłoszenia wynalazku.

Wynalazek nadaje się do przemysłowego stosowania, jeżeli można go wytworzyć lub użyć w dowolnej dziedzinie przemysłu. Prawo również wymaga, aby dokumentacja złożo-

na w urzędzie patentowym pozwalała na odtworzenie wynalazku. Przykładowo, co jakiś czas pojawiają się próby opatentowania *perpetuum mobile*, tj. teoretycznej maszyny, która do swojego funkcjonowania nie wymagałaby źródła energii lub wytwarzałaby więcej mocy niż sama pobierała z otoczenia. Jest to jednoznacznie sprzeczne z zasadami nauki (np. zasadą zachowania energii oraz pierwszą lub drugą zasadą termodynamiki w zależności od wersji maszyny) i dotychczas nikomu nie udało się udowodnić realnej możliwości funkcjonowania takiego urządzenia.

Uwaga:

Do czasu dokonania zgłoszenia w urzędzie patentowym nie można ujawniać istoty wynalazku. W przeciwnym wypadku, rozwiązanie utraci walor nowości i nie uzyska ochrony.

Na polskim rynku działa wiele firm, które przewagę konkurencyjną uzyskują dzięki umiejętnemu wykorzystaniu systemu własności przemysłowej. Zespół prof. Jacka Jemielitego (Uniwersytet Warszawski) odkrył uniwersalne końcówki cząsteczek mRNA (tzw. Kap 5'). Kap 5' ma zastosowanie w leczeniu chorób nowotworowych i genetycznych. W latach 2007–2008 UW wystąpił o ochronę wynalazku w Polsce i za granicą, a w 2010 roku UW podpisał umowę licencyjną z BioNTech. W latach 2015–2016 BioNTech udzielił sublicencji za kwotę ponad 600 mln dolarów. Z kolei w 1991 roku w Nowym Sączu działa firma FAKRO, specjalizująca się w oknach dachowych. Przez ten okres przedsiębiorstwo konsekwentnie rozwija swoje portfolio patentowe. Obecnie FAKRO posiada ponad 160 zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych, w tym 55 patentów europejskich. Obecnie firma jest światowym wiceliderem w swojej branży.

Patent udzielany jest w konkretnym kraju, co oznacza, że w innych krajach wynalazek może być swobodnie wykorzystywany przez każdego. Istnieją jednak specjalistyczne procedury pozwalające łatwiej uzyskać większą liczbę patentów w różnych krajach. Przykładowe koszty takich procedur w porównaniu do kosztów UPRP prezentuje poniższa tabela. EPO oznacza Europejski Urząd Patentowy (procedura w regionie). WIPO to Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (wymiar międzynarodowy), VPI, czyli Wszehradzki Instytut Patentowy – organizacja międzyrządowa do spraw współpracy patentowej.

	UPRP	EPO	WIPO-VPI
Badanie i publikacja	140+ EUR	4560+ EUR	3165+ EUR + koszty w wybranych urzędach
Opłaty roczne za utrzymanie w mocy (rosną w czasie)	40–365 EUR	155–1560 EUR	Tak jak w wybranych urzędach

Stan na 01. 09. 2019 r.

A może know-how?

Gdyby aptekarz z Atlanty w Stanach Zjednoczonych – twórca receptury Coca-Coli, zdecydował się pod koniec XIX wieku na jej opatentowanie – dwadzieścia lat później wszyscy zainteresowani mogliby bez problemu ją produkować i sprzedawać. Monopol, jakim dysponuje właściciel praw wyłącznych, rekompensowany jest pozostałej części społeczeństwa – ograniczeniem czasowym i koniecznością ujawnienia istoty rozwiązania. Wobec tego, niektórzy świadomie decydują się nie zgłaszać do ochrony swoich innowacji, ale zachować je w tajemnicy. Nazywa się to ochroną “know-how” lub tajemnicy przedsiębiorstwa. Takie podejście wymaga mniej formalności i pozwala na bezterminową ochronę rozwiązania. Ochrona ta wynika jednak wtedy przede wszystkim z samego faktu poufności, a nie z prawa. W przypadku ujawnienia/wycieku poufnych informacji dane rozwiązanie automatycznie przechodzi do domeny publicznej, w której każdy może z niego legalnie korzystać. Dylemat: patent czy know-how bywa często trudny do rozstrzygnięcia i zależy tak naprawdę od indywidualnego przypadku i towarzyszących mu okoliczności.

Wzory przemysłowe i znaki towarowe

Jeśli firma opatentuje już swoje innowacyjne rozwiązanie – trzeba pomyśleć o warstwie marketingowej. Cóż bowiem z tego, że rozwiązanie rewolucyjne technicznie, swoją estetyką, kształtem, kolorystyką – będzie zniechęcało klienta do zakupu. Osiągnięcie korzystnego efektu wizualnego możliwe jest dzięki zastosowaniu odpowiedniego wzornictwa. Polskie prawo pozostawia indywidualnemu użytkownikowi wybór sposobu ochrony: możliwe jest zgłoszenie wzoru przemysłowego do urzędu patentowego w celu uzyskania prawa z rejestracji oraz ochrona wzoru na podstawie przepisów prawa autorskiego. Interesujący design może przyczynić się do znacznego podniesienia wartości przedmiotu oraz zachęcić do jego zakupu większą liczbę klientów. Wzornictwo stosowane jest nie tylko w produktach przedsiębiorstwa, może być także ważnym elementem aranżacji jego siedziby czy też przejawiać się w formie projektu strony internetowej firmy.

Zastosowanie odpowiedniego wzornictwa zdecydowanie podnosi wartość przedmiotu. Nawet rozwiązanie rewolucyjne technicznie potrzebuje kształtu i kolorystyki, które zachęcą potencjalnych klientów do zakupu. Przykładem jest fortepian w kształcie wieloryba zaprojektowany przez polskiego designera Roberta Majkuta. Przedmiotami wzornictwa mogą być także przedmioty codziennego użytku, np. długopis o charakterystycznym kształcie czy też kubek z fantazyjnym ornamentem. O wzorach przemysłowych mówi się bardzo często jako o rozwiązaniach łączących estetykę z funkcjonalnością. Na gruncie prawa własności przemysłowej podlegają one osobnej ochronie. Ochrona wzoru przemysłowego trwa 25 lat od daty jego rejestracji w urzędzie patentowym. Wzór przemysłowy dotyczy zawsze zewnętrznej warstwy produktu, np. jego kształtu.

Znaki towarowe to jeszcze jeden osobny przedmiot ochrony prawnej. Znakiem towarowym może być każde oznaczenie umożliwiające odróżnienie towarów i/lub usług jednego przedsiębiorcy od towarów i/lub usług innego przedsiębiorcy. Zgłaszając znak, trzeba go ponadto tak przedstawić, aby było można jednoznacznie ustalić, co jest tym znakiem. Jeszcze do niedawna znakami mogły być w związku z tym tylko określone wyrażenia lub grafiki. Obecne przepisy znoszą ten wymóg, co otwiera możliwość rejestracji np. znaków towarowych zapachowych.

Znaki towarowe służą przede wszystkim przedsiębiorcy do wyróżnienia jego oferty na tle konkurencji. Poza tym, konsument, nabywając produkt opatrzony znanym mu znakiem towarowym, otrzymuje gwarancję nie tylko co do jego pochodzenia, ale też pośrednio co do jakości i szczególnych walorów produktu. Znając znak swojego ulubionego producenta czekolady, kupujący nie musi sprawdzać kraju jej pochodzenia oraz składu ani zastanawiać się nad jej smakiem – może być pewny wszystkich jego zalet, gdyż opiera się na zaufaniu wypracowanym przez producenta danej marki.

Najczęściej spotyka się znaki towarowe słowno-graficzne (PKN Orlen, E. Wedel, PKO BP albo 4F). Na świecie zarejestrowane są także niezwykle rzadkie znaki towarowe dźwiękowe, czego ilustracją może być charakterystyczny ryk lwa rozpoczynający filmy produkowane przez wytwórnię Metro-Goldwyn-Mayer. W ostatnim czasie, w wyniku zmian prawnych, możliwe jest także uzyskanie ochrony na znaki towarowe multimedialne, hologramy, a nawet znaki zapachowe.

Ochrona znaku towarowego trwa 10 lat i może być, jako jedynego wśród przedmiotów własności przemysłowej, przedłużana w nieskończoność. Wynika to z faktu, iż wiele powszechnie znanych znaków towarowych przeżywa pokolenia.

O ogromnym znaczeniu znaków towarowych w działalności i obrocie gospodarczym świadczą chociażby coroczne rankingi wartości marek, prowadzone przez firmę Interbrand. Według danych za kilka ostatnich lat w światowej czołówce znajdują się Coca-Cola, IBM, Microsoft i Google. Wartość znaku towarowego Coca-Coli wynosi rokrocznie ponad 60 mld \$, co, jak się szacuje, stanowi $\frac{3}{4}$ wartości całego przedsiębiorstwa! Jeśli do tego dodamy wyniki badań polskich ośrodków opinii publicznej, które wyraźnie pokazują, iż drugim kryterium (zaraz po cenie), jakim kierują się Polacy przy wyborze danego produktu, jest jego marka – rola znaku towarowego w funkcjonowaniu firmy wydaje się nie do przecenienia.

Znak towarowy nie musi być jedynie elementem strategii wobec konkurencji. Popularne w ostatnich latach zjawisko co-brandingu zakłada zwiększenie wartości oferowanych dla konsumenta produktów i usług poprzez współpracę właścicieli różnych marek. To, jak określają niektórzy, biznesowe małżeństwo faktycznie przynosi zyski, czego dowodem jest chociażby sprzedaż w sieci barów szybkiej obsługi McDonald's – kawy Jacobs czy napojów koncernu Coca-Cola.

Prawo ochronne na znak towarowy czy też prawo z rejestracji na wzór przemysłowy dotyczą zewnętrznej warstwy produktu, nie chronią natomiast zawartych w nim rozwiązań technicznych. Przykładowo znak towarowy Nivea, nakładany na kosmetyki tej firmy, to opakowanie produktu i charakterystyczne, pisane białymi literami logo. Prawo ochronne nie dotyczy już sposobu wytwarzania, czy składu chemicznego tych kosmetyków. Rozwiązania techniczne – jak to już zostało wspomniane – mogą być chronione jako wynalazki i wzory użytkowe, na które odpowiednio udziela się patentów i praw ochronnych.

Ochrona własności przemysłowej – test

1. Na ile lat udzielany jest patent?
 - a. 20 lat
 - b. 25 lat
 - c. 15 lat
2. Ochronę tego przedmiotu własności przemysłowej można przedłużyć:
 - a. Wzór przemysłowy
 - b. Wzór użytkowy
 - c. Znak towarowy
3. Decyzję o powołaniu Urzędu Patentowego RP podjął:
 - a. Ignacy Mościcki
 - b. Lech Wałęsa
 - c. Józef Piłsudski
4. Jak długo trwa ochrona znaku towarowego?
 - a. 70 lat z możliwością przedłużenia
 - b. 10 lat z możliwością przedłużenia
 - c. 25 lat z możliwością przedłużenia
5. Prezydentem i wynalazcą, chemikiem w II RP był:
 - a. Ignacy Mościcki
 - b. Stanisław Wojciechowski
 - c. Wincenty Witos
6. Lampę naftową wynalazł:
 - a. Ignacy Łukasiewicz
 - b. Olgierd Łukasiewicz
 - c. Karol Łukasiewicz
7. W ustawie prawo własności przemysłowej nie ma możliwości ochrony:
 - a. Topografii układów scalonych
 - b. Oznaczeń geograficznych
 - c. Know-how
8. Oryginalny design produktu można chronić przy pomocy:
 - a. Patentu
 - b. Wzoru użytkowego
 - c. Wzoru przemysłowego

9. Wskaż zdanie prawdziwe:
- a. Koszty ochrony własności przemysłowej wynikają jedynie z czasu obowiązywania, a nie z zakresu terytorialnego
 - b. Koszty ochrony własności przemysłowej wynikają jedynie z zakresu terytorialnego, a nie z czasu obowiązywania
 - c. Na koszt ochrony własności przemysłowej wpływają zarówno czas obowiązywania, jak i zakres terytorialny
10. Wskaż zdanie fałszywe:
- a. Wzór użytkowy to rozwiązanie nowe i użyteczne, które nie musi posiadać poziomu wynalazczego
 - b. Poziom wynalazczy oznacza, że dane rozwiązanie nie jest oczywiste dla znawcy danej dziedziny techniki
 - c. Prawa własności intelektualnej nie chronią nowych odmian roślin
11. Na definicję wynalazku nie składa się:
- a. Nowość w skali światowej
 - b. Przemysłowa stosowalność
 - c. Indywidualny charakter
12. Wskaż zdanie prawdziwe:
- a. Prawo własności intelektualnej chroni tylko twórcze pomysły
 - b. Prawo własności intelektualnej chroni tylko oryginalne i indywidualne pomysły
 - c. Prawo własności intelektualnej nie chroni pomysłów, tylko ich konkretną, zmaterializowaną formę
13. Instytucją regionalnej lub międzynarodowej ochrony własności przemysłowej nie jest:
- a. EPO – Europejski Urząd Patentowy
 - b. WIPO – Światowa Organizacja Własności intelektualnej
 - c. CEEPI – Środkowoeuropejski Instytut Patentowy
14. „Mały wynalazek” to potoczna nazwa:
- a. Wzoru przemysłowego
 - b. Wzoru użytkowego
 - c. Wzoru technicznego
15. Udzielaniem ochrony na przedmioty własności przemysłowej zajmuje się:
- a. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
 - b. Sąd Okręgowy w Warszawie
 - c. Urząd Patentowy RP

Podstawy prawa autorskiego

Prawo autorskie to zbiór zasad dotyczących publikowania. W tym rozdziale dowiemy się, że:

- możemy swobodnie inspirować się cudzą twórczością, czyli czerpać z niej pomysły;
- kopiowanie i modyfikowanie cudzych utworów wymaga uzyskania zgody ich twórców;
- odpowiednio stare utwory i materiały urzędowe mogą być wykorzystywane bez specjalnych ograniczeń;
- bez zgody twórcy można też korzystać z cudzych współczesnych utworów w takich sytuacjach jak kopiowanie na użytek własny i znajomych, cytowanie czy parodiowanie;
- tam, gdzie potrzebna jest zgoda na skorzystanie z utworu, należy zawrzeć z twórcą lub wydawcą umowę przenoszącą prawa lub licencję;
- publikując własny utwór należy uważnie przeczytać umowę, którą podsuwa nam wydawca, lub regulamin serwisu internetowego;
- w internecie licencje często kryją się w oznaczeniach utworów lub postanowieniach regulaminów serwisów;
- wolne licencje pozwalają nieodpłatnie korzystać z cudzej twórczości w bardzo szerokim zakresie oraz ułatwiają dzielenie się własną twórczością;
- w internecie możemy znaleźć wiele źródeł wolnych zasobów oraz społeczności, z którymi możemy współpracować przy ich tworzeniu.

Jak korzystać z cudzej twórczości?

Uruchomienie własnego kanału wideo w internecie, nagranie rozgrywki z gry komputerowej, zrobienie mema, wrzucenie opowiadania na forum fanów naszej ulubionej książki, zmiksowanie kawałka muzyki – to wszystko jest dziecinnie proste, a granicą możliwości jest tylko nasza wyobraźnia. Publikowanie to jednocześnie czynność niezwykle istotna z punktu widzenia prawa autorskiego.

Prawo autorskie to zbiór zasad dotyczących twórczości.

Utwory i ich granice

Naturalnym odruchem każdego twórcy jest obserwacja, co i jak tworzą inni. Czerpiemy z tego **inspirację** do własnej pracy, a prawo autorskie wyraźnie na to pozwala. Nikogo nie trzeba pytać o zgodę na publikację własnych prac powstałych przez zaczerpnięcie idei i zasad z otaczających nas zasobów kultury, sztuki, nauki, technologii itp.

Uwaga:

Prawo autorskie nie chroni pomysłów. Realizacja określonych pomysłów w formie wynalazku może być chroniona np. patentem lub zakazami nieuczciwej konkurencji (np. podszywanie się pod cudzą witrynę internetową). Pamiętajmy jednak, że dozwolone korzystanie z cudzych pomysłów nigdy nie oznacza zezwolenia na przypisywanie sobie ich autorstwa.

Inspiracją nie jest zapożyczanie konkretnych, twórczych **sposobów wyrażenia** pomysłów. Prawo autorskie ściśle reguluje zasady takiego zapożyczania. Odróżnienie pomysłu od sposobu jego wyrażenia to jedno z największych wyzwań przy korzystaniu z cudzej twórczości.

Przykład:

Granica pomiędzy pomysłem a sposobem jego wyrażenia jest trudna do uchwycenia. Przykładem niechronionego pomysłu jest motyw literacki. W serii o Wiedźminie Andrzej Sapkowski wykorzystał znany motyw z ludowych przekazów o strzydze oraz zręcznie wykorzystał elementy baśni o królewnie Śnieżce. Jest tam też wiele zapożyczeń z *Jasia i Małgosi*, *Kopciuszka* czy *Małej Syrenki*.

Połączenie pomysłu z jego twórczym sposobem wyrażenia przez konkretną osobę powoduje powstanie **utworu**: tekstu, grafiki, filmu, muzyki, czy dowolnej innej formy wyrazu. Wystarczy do tego tylko wkład indywidualnej twórczości.

W Polsce nie ma instytucji zajmującej się rejestracją utworów i przyznawaniem praw autorskich. Ich ochrona powstaje zatem w sposób nieformalny, po spełnieniu kilku warunków:

- rezultat pracy człowieka (twórcy),
- twórczy i indywidualny charakter dzieła,
- stworzenie możliwości zapoznania się z utworem przez osobę inną niż jego twórca.

Uwaga:

Utworami są nie tylko dzieła o wartości artystycznej lub naukowej. Może nimi być tak naprawdę wszystko, co nosi jakiegokolwiek indywidualne piętno człowieka i to niezależnie od jego jakości i przeznaczenia, zdolności twórcy, ani jakichkolwiek innych czynników.

Ciekawostka:

Na książkach, płytach z filmami itp. często widnieje oznaczenie ze znaczkiem ©, datą, nazwą wydawcy lub nazwiskiem autora oraz hasłem „Wszelkie prawa zastrzeżone”. To tzw. „noty copyright” informujące o dacie publikacji i osobie, której przysługują autorskie prawa majątkowe. Ale utwory bez takich oznaczeń również podlegają prawu autorskiemu. Brak takiej informacji nie oznacza jeszcze, że nie trzeba stosować się do jego zasad.

Osoba (a nie korporacja, zwierzę czy program komputerowy), która wniosła do utworu swój wkład indywidualnej twórczości, jest jego **autorem (twórcą)**.

Prawa autorskie

Jeżeli mówimy, że twórcy przysługują do utworu prawa autorskie, to mamy na myśli, że wszyscy inni potrzebują jego lub jej zgody na korzystanie z tego utworu (prawa autorskie to **prawa wyłączne**).

Na prawa autorskie składają się **prawa majątkowe** i **prawa osobiste**. Podstawowe różnice pomiędzy nimi prezentuje poniższa tabelka.

Autorskie prawa majątkowe	Autorskie prawa osobiste
- zakaz kopiowania i rozpowszechniania utworu bez zgody twórcy; - prawo twórcy do uzyskiwania wynagrodzenia za korzystanie z utworu	- zakaz przypisywania sobie autorstwa cudzego utworu i wprowadzania w błąd co do autorstwa; - jeżeli twórca posługuje się pseudonimem, to należy to uszanować; - tylko twórca ma prawo zdecydować, czy w ogóle chce swój utwór opublikować; - trzeba zapytać twórcę, czy sposób prezentacji jego utworu odpowiada jego zamierzeniom
Są ograniczone w czasie	Nigdy nie wygasają
Przechodzą na spadkobierców i mogą zostać przeniesione na inne osoby (po przejściu praw to nabywcę, a nie autora trzeba pytać o zgodę na korzystanie z utworu)	Są zawsze powiązane z osobą autora, nie można ich przenieść (nie można się np. umówić, że ktoś inny będzie uznawany za autora Twojego utworu)

Opracowanie to twórcza modyfikacja istniejącego wcześniej cudzego utworu. Jest ono osobnym utworem, do którego prawa przysługują jego autorowi. Jednak jeżeli oryginalny utwór podlega jeszcze prawu autorskiemu, to do korzystania z opracowania potrzebna jest dodatkowo zgoda twórcy oryginału (dlatego opracowania nazywa się także „**utworami zależnymi**”). Przykładami opracowań są streszczenia i tłumaczenia, ale też niektóre remiksy i kolaże.

Istnieje bardzo dużo różnic pomiędzy prawem własności dotyczącym rzeczy a prawem autorskim dotyczącym utworów, choć oba rodzaje praw to prawa wyłączne. Jednocześnie za naruszanie praw autorskich grozi odpowiedzialność prawna w postaci sankcji cywilnych i karnych. Może być to np. zasądzenie odszkodowania przez sąd lub zablokowanie konta w ramach prywatnych procedur portali internetowych. Korzystanie z domeny publicznej, z utworów na wolnych licencjach lub w granicach dozwolonego użytku nie prowadzi do naruszeń praw autorskich.

Licencje

Licencja to prawnicze określenie na zgodę na wykorzystanie utworu. Licencje są umowami. W internecie można znaleźć wiele utworów z gotową zgodą (licencją) na ich dalsze wykorzystanie. Takie licencje kryją się w oznaczeniach utworów lub regulaminach serwisów. Różnice między licencjami pokazuje poniższa tabelka.

Licencje własnościowe	Licencje wolne
• Zazwyczaj trzeba za nie zapłacić • Bywają nieodpłatne, lecz tylko do wąskiego zastosowania (np. tylko do użytku niekomercyjnego, tylko przez 30 dni, tylko do ograniczonej liczby egzemplarzy itd.)	Są nieodpłatne, więc z utworów możemy korzystać za darmo
Ściśle określony zakres dozwolonego wykorzystania (np. do druku, do internetu w serwisie do 1000 użytkowników itd.)	• Mamy swobodę wykorzystania utworu w dowolnym celu, nawet komercyjnym, w oryginale lub opracowaniu • Niekiedy mogą wymagać udostępnienia naszych modyfikacji utworu na takiej samej, wolnej licencji (taki zakaz zawłaszczania wolnego utworu nazywany jest copyleft lub share alike)
Przykłady: • serwisy "stockowe" fotografii takie jak Shutterstock, Pixabay czy SCX.HU • oprogramowanie w wersji „Trial”	Przykłady: • Wikipedia i zasoby Wikimedia Commons • Open Source Software: systemy operacyjne z rodziny Linux, oprogramowanie biurowe Libre Office • Mapy OpenStreetMap.org W wielu serwisach takich jak np. flickr czy SoundCloud istnieje możliwość filtrowania zasobów po wolnych licencjach w wyszukiwarce serwisu.

Wolne licencje są ustandaryzowane. Oznaczenie utworu taką licencją sprowadza się do podania jej skrótowej nazwy lub ikonki wraz z linkiem do jej pełnego tekstu. Jedne z najbardziej popularnych wolnych licencji wykorzystywanych do udostępniania grafik, fotografii, filmów, muzyki i książek to dwie licencje Creative Commons (<http://creativecommons.org>):

- CC BY: wolno swobodnie wykorzystywać i rozpowszechniać utwór w postaci oryginalnej lub zmodyfikowanej, nawet komercyjnie, zachowując informacje o autorze, źródle oraz samej licencji (klauszula uznania autorstwa);
- CC BY SA: w porównaniu do CC BY ta licencja zawiera dodatkowy punkt – obowiązek udostępniania własnych opracowań licencjonowanego utworu na takiej samej licencji (klauszula „share alike”).

Uwaga:

Wśród licencji Creative Commons znajdują się także licencje, które nie są wolne, gdyż zakazują korzystania komercyjnego lub modyfikacji utworu. Dlatego, poszukując w internecie grafik, muzyki czy fotografii do swobodnego wykorzystania należy zawsze zwrócić uwagę, na jakiej konkretnie licencji zostały one udostępnione.

Nawet najbardziej liberalna licencja nie pozbawia autorów praw osobistych. Nadal nie można przypisywać sobie autorstwa ich utworów ani np. sugerować, że popierają oni nasze cele, wprowadzone przez nas zmiany itd.

Zgoda na wykorzystanie cudzego utworu nie jest potrzebna tylko w dwóch wypadkach:

1. utwór należy do domeny publicznej,
2. utwór jest wykorzystywany w ramach dozwolonego użytku.

Poniżej szczegółowo omawiamy te dwie sytuacje.

Domena publiczna

Domena publiczna to utwory, których nie obejmują ograniczenia wynikające z majątkowych praw autorskich. Można je swobodnie wykorzystywać (nawet komercyjnie) oraz czerpać z nich do własnej twórczości bez konieczności zastanawiania się, gdzie leży granica między pomysłem a sposobem jego wyrażenia. Należą tu utwory, które:

1. nigdy nie były chronione prawem autorskim;
2. zostały wyraźnie wyłączone spod ochrony (np. materiały urzędowe);
3. przeszły do domeny publicznej na skutek upływu czasu (wygasanie praw).

Poniżej kolejno omawiamy te przypadki.

Utwory nigdy nie chronione

W Polsce pierwsze przepisy o prawie autorskim były wprowadzane przez zaborców w XIX w., choć już w XVI w. drukowane książki opatrywane były informacjami o królewskich przywilejach dla drukarza zakazującym np. „księgi na wtóre drukować bez dołożenia autora” (notka na egzemplarzu *Psalmsów* w przekładzie Jana Kochanowskiego). Jan Kochanowski to jednocześnie jeden z pierwszych twórców używających wolnej licencji – w pierwszych słowach swoich *Pieśni* napisał on:

Nikommu, albo raczej wszystkim, swoje księgi
Daję. By kto nie mniemał (strach to bowiem tęgi),
Że za to trzeba co dać. Wszyscy darmo miejcie.
O drukarza nie mówię, z tym się zrozumiejcie.

Cała twórczość powstała w danym kraju zanim przyjęto w nim pierwszą ustawę o prawie autorskim nie jest i nigdy nie była tym prawem chroniona.

Nigdy nie były chronione także takie utwory, które powstały co prawda pod rządami jakiegoś prawa autorskiego, ale nie spełniły stawianych wtedy formalności. Np. w Polsce do 1994 r. fotografie były chronione tylko wtedy, gdy umieszczono na odbitkach wyraźne zastrzeżenie praw.

Materiały urzędowe itp.

Jest kilka rodzajów utworów, do których nikt nie może rościć sobie wyłączności, niezależnie od tego, kiedy powstały oraz od wniesionego w nie wkładu twórczości. Są to na przykład ustawy, orzeczenia i inne materiały urzędowe.

Wizyta w państwowych archiwach może być dobrym pomysłem na poszukiwanie inspiracji i gotowych materiałów, jeżeli pracujemy nad powieścią historyczną lub grą. Wielu scenariuszy mogą dostarczyć na przykład stare akta prokuratorskie i sądowe, a urzędowe mapy mogą pomóc w projektowaniu gier strategicznych.

Przykład:

Do klasyki pomysłowości w omijaniu cenzury i inteligentnej krytyki władzy przeszło artystyczne wykonanie „Dekretu o wprowadzeniu stanu wojennego” kabaretu Piwnica Pod Baranami. Artyści opracowali i twórczo zinterpretowali tekst oficjalnego dokumentu, formułując własne przesłanie słowami reżimu.

Wygasanie praw

Wygasanie dotyczy autorskich praw majątkowych. Autorskie prawa osobiste obowiązują zawsze. Oznacza to, że po wygaśnięciu praw możemy utwór swobodnie kopiować i rozpowszechniać, ale nigdy nie będziemy mogli np. przypisać sobie jego autorstwa.

Podejmując decyzję o ustaleniu terminu wygasania praw, ustawodawca musi wyważyć pomiędzy:

1. ułatwieniem twórcy znalezienia wydawcy (nabywanie praw wyłącznych od twórców pozwala im inwestować w dzieła, do których nie będą mieli konkurencji);
2. maksymalizowaniem społecznych korzyści ze swobodnego wykorzystywania utworów przez wszystkich, dla dalszego rozwoju kultury.

Autorskie prawa majątkowe wygasają po upływie 70 lat od śmierci twórcy. Jeżeli utwór został stworzony przez kilka osób, termin ten liczymy od daty śmierci tej z nich, która zmarła najpóźniej. Szczegółne zasady dotyczą filmów – w ich przypadku należy policzyć 70 lat od śmierci najpóźniej zmarłej osoby spośród następującego grona: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki skomponowanej do filmu. Z kolei w przypadku utworów, których twórcy nie są znani, termin ten liczymy od daty rozpowszechnienia (ukazania się publicznie).

Wygaśnięcie ochrony opracowania utworu z domeny publicznej liczymy od daty śmierci jego twórcy, a nie śmierci autora oryginału.

Przykład: Bajki Disneya, jak np. *Królowna Śnieżka*, *Kopciuszek* lub *Herkules* to współczesne odśłony tradycyjnych baśni i mitów z domeny publicznej. Te ekranizacje miały swoich własnych twórców scenariuszy, reżyserów, rysowników itd. Osoby te jeszcze żyją, a jeżeli nie, to od ich śmierci nie upłynęło jeszcze 70 lat. Choć zatem każdy może zrobić własną ekranizację tych baśni i mitów, to już korzystanie z twórczej warstwy ich disneyowskiej interpretacji będzie wymagało zgody koncernu.

Dozwolony użytek

W ustawie o prawie autorskim jest cały rozdział o sytuacjach, gdy można korzystać z utworów, które nie przeszły jeszcze do domeny publicznej. Przykłady dozwolonego użytku to:

1. użytek osobisty,
2. cytowanie i parodiowanie,
3. użytek edukacyjny.

Użytek osobisty

Każdy może skopiować cudzy utwór na własne potrzeby oraz podzielić się nim ze znajomymi i rodziną. Dość trudno jest ustalić dokładne granice tej swobody.

Warto pamiętać o następujących kwestiach:

- Trzeba uważnie sprawdzać ustawienia różnego rodzaju aplikacji (np. torrentów) i serwisów (statusy „prywatny/publiczny”) – czy nie rozpowszechniają one plików z cudzymi utworami poza kręgiem naszych bliskich i znajomych.
- Ważne jest, czy rozpowszechniany przez nas utwór pochodzi z legalnego źródła (taką interpretację wskazał swego czasu Sąd Unii Europejskiej). Wykluczone jest też udostępnianie utworu, którego sam twórca nie zdecydował się udostępnić publicznie. Jeżeli zatem oglądamy np. film w serwisie VOD, to możemy go skopiować i udostępnić znajomym.
- Różnego rodzaju notki zakazujące prywatnego kopiowania, które można czasem znaleźć na płytach z muzyką i filmami, są nieważne.
- Producenci i wydawcy często blokują możliwość kopiowania, stosując tak zwane DRM (ang. **digital rights management** – cyfrowe zarządzanie prawami), czyli po prostu zabezpieczenia techniczne. Ich ominięcie lub złamanie nie będzie nielegalne, o ile jest to potrzebne dla skorzystania z dozwolonego użytku osobistego i nie robimy niczego więcej.

Cytowanie i parodiowanie

Cytowanie to zapożyczanie chronionego sposobu wyrażenia utworu, czyli np. tekstu książki do własnego artykułu lub referatu. Cytować można wszelkie utwory, więc także muzykę, filmy i gry komputerowe. Pomiędzy cytowaniem a nielegalnym zapożyczaniem z cudzych utworów istnieje jednak granica. Jeżeli nie chcemy jej przekroczyć, powinniśmy spełnić wszystkie poniższe wymagania:

- jeżeli autor utworu, z którego chcemy skorzystać nie zdecydował się jeszcze go opublikować (np. cudze notatki, pamiętnik lub plik, który udostępnił nam w swojej chmurze), to utwór nie może być cytowany bez jego zgody;
- musimy stworzyć własny utwór, do którego czerpiemy cytaty z cudzych utworów – oznacza to konieczność wniesienia naszej własnej, indywidualnej twórczości i w większości przypadków wyklucza np. proste wklejanie cudzych treści jako podpisy pod obrazkami, komentarze w serwisach społecznościowych lub kompilowanie treści szkolnego referatu z fragmentów książek lub stron internetowych;
- możemy czerpać tylko urywki cudzych utworów – w całości cytować można tylko utwory plastyczne, fotografie oraz drobne utwory;

- trzeba mieć dobre argumenty, dlaczego określony cytat był nam potrzebny, aby coś wyjaśnić, z czymś polemizować, poddać coś krytyce, analizie naukowej, bądź aby kogoś czegoś nauczyć;
- cytat musi być wyraźnie oznaczony (wyróżniony na tle naszego własnego utworu) oraz musi być wskazane jego źródło oraz nazwisko twórcy (względnie jego pseudonim) – służą do tego zwyczajowe formy jak np. cudzysłów, a oznaczenie źródła i autorstwa możemy umieścić w przypisie lub (np. w przypadku filmów) w napisach końcowych.

Uzasadnieniem cytatu może być też działanie w ramach **praw gatunku twórczości**. Można cudze utwory **parodiować**. Wiele internetowych memów to właśnie parodie znanych utworów. Czy Twoim zdaniem remiks, samplowanie, found footage czy fan fiction (fan art, twórczość fanowska) można określać mianem „gatunków twórczości”, a jeżeli tak, to dlaczego?

Sztuka, moda oraz debata publiczna to obszary, w których często dochodzi do testowania granic dozwolonego cytowania (a także innych norm prawnych i społecznych). Symbole religijne lub państwowe są często wykorzystywane do komunikacji poglądów określonych grup społecznych. Dorobek innych kultur bywa kopiowany w modzie, a oznaczenia korporacyjne często trafiają do twórczości artystycznej. Z kolei popularne utwory są chętnie wpłatanie do komunikatów politycznych. Przykłady to:

- projekty ubrań kopiujące rytualne stroje rdzennych mieszkańców Ameryki lub Afryki,
- obraz „Puszki Zupy Campbell” autorstwa Andy’ego Warhola,
- plakat „Solidarność – w samo południe” autorstwa Tomasza Sarneckiego.

Dozwolony użytek edukacyjny

Szkołom (i pracującym w nich nauczycielom) prawo autorskie pozwala na więcej. Nauczyciel może pokazać swoim uczniom w całości film lub rozdać kopie rozdziału z książki, którą chce omówić na zajęciach. Takie działania nie byłyby dozwolone, gdyby ich zasięg wykraczał poza grupę uczniowską i cele dydaktyczne. Podobnie w podręcznikach mogą znaleźć się cudze utwory lub ich fragmenty zapożyczone w zakresie większym, niż byłoby to dopuszczalne w przypadku książek kierowanych do powszechnego odbiorcy.

W trakcie szkolnej imprezy można wykonywać cudze utwory (śpiewać, grać, recytować itd.) a także odtwarzać ich nagrania za pomocą znajdującego się w szkole sprzętu. Takie imprezy nie mogą jednak łączyć się z korzyściami majątkowymi ani dla szkoły, ani dla osób wykonujących lub odtwarzających utwory. Oznacza to, że można zorganizować np. pozalekcyjny pokaz filmu i nie ma potrzeby wykupywania na to żadnych dodatkowych licencji. Jednak taki pokaz nie może służyć tylko rozrywce, powinien mieć widoczny związek z zadaniami szkoły. Co istotne, zorganizowanie takiego pokazu przez inną instytucję (np. dom kultury, bibliotekę publiczną) nie podlega już takim liberalnym zasadom.

Oznacza to, że w szkole można przyzwyczaić się do szerszego i bardziej swobodnego wykorzystywania utworów niż jest to dozwolone poza nią. Nie można zatem niestety traktować zachowań nauczycieli jako wyznacznika tego, co jest ogólnie dozwolone, gdy zaczynamy korzystać z cudzej twórczości publicznie – musimy wtedy stosować się do bardziej restrykcyjnych zasad, dotyczących np. cytowania.

Prawo panoramy

Na fotografiach, które wrzucamy do internetu często znajdują się przedmioty, które mogą być cudzymi utworami (grafiki, rzeźby, budynki, budowle). Rozpowszechniając taką fotografię dokonujemy zarazem rozpowszechnienia takiego utworu. Prawo autorskie przewiduje specjalną możliwość wykorzystania cudzych utworów utrwalonych na fotografiach i filmach bez zgody osób uprawnionych. Jest to określane jako **prawo panoramy** i dotyczy utworów wystawionych na stałe na ogólnie dostępnych drogach, ulicach, placach lub w ogrodach. Oznacza to, że możemy fotografować i rozpowszechniać znajdujące się w przestrzeni publicznej pomniki, budynki itd., nawet jeżeli są dziełami współczesnych artystów czy architektów. Nie możemy tylko czynić z nich tego samego użytku. Oznacza to, że możemy na przykład zrobić grę komputerową, której akcja toczyć będzie się na tle widoków naszego miasta. Natomiast dystrybucja wydrukowanych na drukarce 3D kopii współczesnej rzeźby stojącej w parku wymagałaby już poważniejszych konsultacji z prawnikami.

Na naszych fotografiach lub filmach mogą znaleźć się nie tylko utwory, ale też inne osoby. Każdemu przysługuje prawo do jego własnego **wizerunku**. Działa ono podobnie jak prawo autorskie - potrzebujemy zgody na rozpowszechnianie takiej fotografii, chyba że zachodzą szczególne okoliczności. Zostały one jednak określone odmiennie niż dozwolony użytek utworów. Nie trzeba pytać o zgodę na rozpowszechnianie fotografii lub filmu zawierających wizerunki:

- osoby powszechnie znanej, jeżeli fotografię lub film wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych (politycznych, społecznych, zawodowych)
- osób, które stanowią tam jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, czy publiczna impreza.

Jak czerpać korzyści z własnej twórczości?

Napisaliśmy tekst, nagraliśmy wideo, skomponowaliśmy muzykę, stworzyliśmy grafikę. To wszystko utwory, a prawo autorskie ułatwia nam zarządzanie naszymi publikacjami. Podstawowe narzędzie do tego to umowy przenoszące prawa autorskie i umowy licencyjne.

Umowa przenosząca	Umowa licencyjna
Prawa autorskie (majątkowe) przechodzą na nabywcę, co oznacza, że od tej chwili to nabywca, a nie autor ma wyłączność na decydowanie o utworze.	Autor zachowuje pełnię praw autorskich, a licencjobiorcy pozwala tylko na korzystanie z utworu. Druga strona umowy ma wyłączność tylko wtedy, gdy to wyraźnie wpisano do umowy.
Przeniesienie praw jest ważne tylko wtedy, gdy umowa została własnoręcznie podpisana, a przeniesienie zostało tam wyraźnie wpisane.	Umowę licencyjną można zawrzeć nawet ustnie, a także akceptując zasady (regulamin) serwisu internetowego. Trzeba je zatem uważnie czytać, gdyż może się okazać, że wyraziliśmy tam np. zgodę na nieodpłatne marketingowe wykorzystanie naszej twórczości.

Prawa autorskie można przenieść tylko raz. Odwrócenie konsekwencji takiej umowy jest możliwe tylko w szczególnych sytuacjach i zazwyczaj jest bardzo trudne.

Można zawrzeć wiele umów licencyjnych z wieloma osobami (o ile żadnej z nich nie przyznamy wyłączności), na czas określony lub nieokreślony. Umowę licencyjną można wypowiedzieć, co spowoduje, że przestanie ona obowiązywać.

Mamy wybór nie tylko pomiędzy przeniesieniem praw a licencją. Możemy też wskazać, jak dokładnie utwór może być wykorzystywany (np. druk, wystawienie na scenie, nadanie w telewizji, udostępnienie w internecie – są to tzw. **pola eksploatacji**). Nabywca lub licencjobiorca nie ma prawa korzystać z utworu w sposób, który nie został wyraźnie z nami uzgodniony. Warto dopilnować, aby umowa obejmowała odpowiednio wąsko określone pola eksploatacji. Dzięki temu zachowamy prawa w pozostałym zakresie.

Jeżeli chcemy podzielić się naszą twórczością w internecie i zależy nam na tym, aby była ona jak najszerzej dostępna i wykorzystywana, to najlepiej skorzystać z wolnych licencji. Choć wolne licencje są nieodpłatne, możemy nadal zarabiać na takich utworach. Wielu artystów promuje w ten sposób swoją muzykę, zarabiając na koncertach lub dobrowolnych datkach fanów. Wolne licencje to prawne narzędzie organizacji ekonomii dzielenia się, w której to sami uczestnicy ustalają zasady dzielenia się dobrami i współkorzystania z nich, np. Wikipedii czy wolnego oprogramowania. Jedną z najbardziej zasłużonych badaczek tej dziedziny była prof. Elinor Ostrom, która w 2009 roku otrzymała za to Nagrodę Nobla.

Autor: dr Krzysztof Siewicz, Fundacja Nowoczesna Polska

Podstawy prawa autorskiego – test

1. Inspiracja polega na:
 - a. zaczerpnięciu pomysłu z cudzego utworu i twórczym wykorzystaniu go we własnej twórczości
 - b. przerobieniu cudzego utworu
 - c. podpisaniu swoim nazwiskiem cudzego utworu
2. Twórcą może być:
 - a. komputer
 - b. zwierzę
 - c. dziecko
3. Prawo autorskie chroni:
 - a. tylko wartościowe dzieła
 - b. tabliczkę mnożenia
 - c. wszystkie twórcze dzieła człowieka
4. Prawo autorskie chroni utwory:
 - a. jeżeli są oznaczone notą copyright
 - b. jeżeli są oznaczone informacją o statusie Rzymu
 - c. od momentu ich powstania
5. Prawa autorskie dzielą się na:
 - a. majątkowe i osobiste
 - b. przenoszące i licencyjne
 - c. oryginalne i zależne
6. Autorskie prawa majątkowe:
 - a. mogą być dziedziczone
 - b. zawsze należą do twórcy
 - c. to synonim prawa własności
7. Autorskie prawa osobiste:
 - a. wygasają 70 lat po śmierci autora
 - b. pozwalają twórcy decydować, czy w ogóle chce utwór opublikować
 - c. nie obowiązują w internecie
8. Z utworów znalezionych w internecie można korzystać:
 - a. dowolnie, byleby tylko podać źródło
 - b. tylko po opłaceniu abonamentu
 - c. zgodnie z przepisami dozwolonego użytku lub towarzyszącej utworowi licencji

9. Do domeny publicznej należą:
 - a. materiały urzędowe
 - b. wszystkie utwory opublikowane
 - c. utwory, do których wygasły autorskie prawa osobiste
10. Współczesny remiks utworu z domeny publicznej:
 - a. wymaga uzyskania zgody spadkobierców autora oryginału
 - b. jest osobnym, chronionym utworem
 - c. musi być udostępniony na wolnej licencji (copyleft)
11. Dozwolony użytek osobisty:
 - a. to zasada, że każdy utwór trzeba kupić
 - b. oznacza, że nie można skopiować książki lub płyty od znajomego
 - c. bywa blokowany przez producentów lub wydawców za pomocą zabezpieczeń technicznych
12. Dla poprawnego cytowania:
 - a. wystarczy podać źródło
 - b. trzeba m.in. podać źródło, oznaczyć cytat oraz zastanowić się, czy cytat jest uzasadniony
 - c. konieczne jest uzyskanie zgody autora
13. Umowa licencyjna:
 - a. powoduje przeniesienie praw pomiędzy stronami umowy
 - b. może być zawarta nawet ustnie lub online
 - c. może być tylko odpłatna
14. Umowa między wydawcą a autorem książki:
 - a. zawsze przenosi prawa na wydawcę
 - b. może wykluczyć możliwość wydania książki za granicą bez zgody wydawcy
 - c. musi być zawarta na piśmie
15. Po udzieleniu wolnej licencji twórcy:
 - a. nie mogą zarabiać na utworze
 - b. mogą nadal zarabiać, sprzedając np. egzemplarze utworu lub udzielając koncertów
 - c. muszą zapłacić specjalny podatek na kulturę

Strategie ochrony własności intelektualnej

Własność intelektualna jest jednym z ważnych składników majątku firmy. Jednak, by przynosiła korzyści, trzeba ją odpowiednio chronić. W tym rozdziale opowiemy o tym:

- jak o zasoby praw własności intelektualnej dbają firmy, które samodzielnie opracowują innowacyjne rozwiązania (prowadzą działalność badawczo-rozwojową tzw. B+R),
- jakie możliwości zarabiania na własności intelektualnej ma przedsiębiorstwo, które nie prowadzi działalności badawczo-rozwojowej,
- jak buduje się strategię ochrony własności intelektualnej,
- jakie są rodzaje strategii ochrony własności intelektualnej,
- jakie narzędzia wykorzystuje się do zarządzania własnością intelektualną,
- jakie korzyści płyną z właściwego zarządzania własnością intelektualną.

Jak zarobić na własności intelektualnej?

Każdy z nas codziennie robi zakupy albo korzysta z różnego rodzaju usług. Dokonując wyboru konkretnej oferty, często kierujemy się nie tylko ceną, ale również renomą danej marki czy też unikalnym charakterem produktu. Aby nadążać za tempem zmian we współczesnym świecie i sprostać wymaganiom klientów, a jednocześnie wyprzedzić konkurencję, producenci i usługodawcy muszą stawiać na innowacje i odpowiednio je chronić. Podejście do ochrony praw własności intelektualnej zależy od wielu czynników, takich jak rozmiar firmy, branża, w której działa przedsiębiorca, czy wielkość funduszy, jakie może przeznaczyć na inwestycje.

Firmy, które rosną dzięki rozwojowi i ulepszeniom, nie zginą. Ale kiedy firma przestaje być twórcza, kiedy uważa, że osiągnęła doskonałość i teraz musi tylko produkować – już po niej – znany inżynier, przedsiębiorca i innowator – Henry Ford

- **Jak o swoje prawa dbają firmy, które samodzielnie opracowują innowacyjne rozwiązania?**

Inwestycje w badania i rozwój, budowę rozpoznawalnych marek i unikalnych projektów dają wielką przewagę nad konkurencją, jednak pochłaniają zwykle znaczne nakłady finansowe. Opracowane rozwiązania są częścią majątku firmy, stanowią o jej wartości, dlatego dla firm innowacyjnych ochrona własności intelektualnej jest szczególnie ważna. Patenty, prawa z rejestracji znaków towarowych czy wzorów przemysłowych dające wyłączność na korzystanie z rozwiązania (ograniczoną czasowo i terytorialnie) pozwalają bowiem zrekomensować poniesione nakłady i pozyskać środki na dalszy rozwój innowacji. Zależnie od przyjętej przez firmę strategii biznesowej uzyskane prawa własności intelektualnej mogą być wykorzystywane przez ich właściciela, dając wyłączność na rynku i narzędzie do walki z konkurencją. Mogą też być przedmiotem sprzedaży bądź licencji.

Specjalną kategorią podmiotów innowacyjnych są start-upy, które zwykle dysponują ograniczonymi środkami na rozwój. Dla nich własność intelektualna stanowi podstawowy

zasób, a jej odpowiednia ochrona jest kluczowa, także w procesie pozyskiwania inwestora lub innych form finansowania (dotacja, kredyt).

■ **Co w sytuacji, gdy nie chcemy lub nie możemy rozwijać własnych innowacji?**

Wtedy sięgnijmy np. po rozwiązania dostępne na licencji bądź w domenie publicznej. Dzięki licencjom możliwe jest oferowanie towarów i usług stworzonych w oparciu o rozwiązania opracowane przez inne osoby, np. wynalazki chronione patentem, modele zarejestrowane jako wzory przemysłowe i wiele innych. Wymaga to obustronnego uzgodnienia zasad korzystania z cudzego rozwiązania. Zdarza się również, że właściciel praw przedstawia do akceptacji przygotowaną przez siebie umowę licencyjną. Licencjodawca może udzielać wielu licencji niewyłącznych (jak np. producenci oprogramowania sprzedający wiele kopii użytkownikom) albo licencji wyłącznej, która powoduje, że inne osoby, poza licencjodawcą, nie zostaną upoważnione do korzystania z chronionego prawem rozwiązania. Z kolei rozwiązania z domeny publicznej dostępne są dla wszystkich bez możliwości uzyskania wyłączności. Możemy je swobodnie wykorzystywać jako podstawę własnych rozwiązań.

Warto nadmienić, że w toku rozwoju firmy pierwotnie bazujące na rozwiązaniach innych osób niekiedy same decydują się na inwestycje w badania i rozwój stając się firmami innowacyjnymi.

Jak zbudować strategię zarządzania własnością intelektualną?

Budowanie strategii zarządzania własnością intelektualną w przedsiębiorstwie składa się z trzech etapów:

- kwalifikacja,
- uzyskiwanie ochrony,
- korzystanie z posiadanych praw.

Kwalifikacja

W pierwszej kolejności określamy, na jakim **terytorium** oraz jakie **działania** planuje podjąć firma w określonej **perspektywie czasowej** (w trakcie najbliższego roku, dwóch i pięciu lat – badania i rozwój wymagają czasu).

Przykład:

Polska firma oferująca na terenie naszego kraju walizki i torby w ciągu najbliższego roku planuje rozpocząć sprzedaż poza granicami Polski – w USA, Japonii i na rynku Unii Europejskiej – trzech świetnie sprzedających się modeli swych produktów, znanych z nazw, pod jakimi są oferowane. W ciągu kolejnych dwóch lat firma planuje nie tylko utrzymać sprzedaż na wszystkich dotychczasowych rynkach, ale także rozszerzyć na nich asortyment oferowanych towarów o sprzedaż pasów skórzanych, apaszek i szalików. W kolejnych latach firma planuje oprócz sprzedaży towarów na wszystkich rynkach, na których jest obecna, kontynuowanie prac rozwojowych związanych ze stworzeniem innowacyjnego podnośnika do walizek i toreb podróżnych ułatwiających podnoszenie ciężkiego bagażu. Stworzone rozwiązanie firma planuje wprowadzić do obrotu w ciągu pięciu lat – najpierw na rynku w Polsce, a później na tych rynkach, na których sprzedaż walizek i toreb podróżnych będzie osiągała wysokie wyniki.

Należy również ustalić:

- jak wygląda konkurencja w danej **branży**,
- jaka jest długość życia oferowanych produktów,
- jakie towary i usługi są najważniejsze z punktu widzenia prowadzonej działalności,
- jaki **budżet** chcemy przeznaczyć na działania związane z zarządzaniem własnością intelektualną.

Uwaga!

Przed przystąpieniem do rozmów z potencjalnymi inwestorami powinniśmy rozważyć podpisanie umowy o zachowaniu poufności, która zabraniałaby ujawniania istoty naszego rozwiązania. Dobrze taką umowę zawrzeć na piśmie. Jest to szczególnie ważne w przypadku know-how oraz praw, których powstanie wymaga, aby rozwiązanie nim chronione było nowe (patent, prawo z rejestracji wzoru przemysłowego oraz prawo ochronne na wzór użytkowy).

Następnie wybieramy środki ochrony, które najlepiej zrealizują nasze cele. Prawa własności przemysłowej, prawa autorskie i pokrewne oraz prawa osobiste, tajemnica przedsiębiorstwa, z którą ściśle wiąże się ochrona know-how – każde z nich ma swoje specyficzne cechy, możliwości i ograniczenia.

Na początek należy odpowiedzieć na pytanie, czy chcemy, aby nasze rozwiązanie zostało ujawnione – wówczas skorzystamy z praw własności przemysłowej – czy też chcemy je utrzymać w tajemnicy i chronić jako know-how. Przypomnijmy, że na przykład uzyskanie patentu daje monopol, ale wymaga ujawnienia rozwiązania i jest ograniczone czasowo, ochrona know-how natomiast pozwala zachować rozwiązanie w tajemnicy, lecz znacznie trudniej jest dochodzić ochrony praw w przypadku jej ujawnienia. Formę ochrony prawnej należy dostosować także do cech rozwiązania, które będziemy chronić. Jeśli chcemy chronić zewnętrzną postać produktu np. charakterystyczny kształt krzesła albo jego fakturę czy ornamentykę, wykorzystamy w tym celu prawo z rejestracji wzoru przemysłowego, a nie patent, który chroni rozwiązania techniczne, a nie estetyczne. Na etapie kwalifikowania do ochrony niezbędna jest więc znajomość specyfiki poszczególnych praw wyłącznych (opisanych w poprzednich rozdziałach).

Każdemu z nas (osobie fizycznej) przysługują ponadto dobra osobiste, do których należą m.in. cześć, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska. Kodeks Cywilny zapewnia im ochronę niezależnie od przepisów znajdujących się w innych ustawach. Podobnie jak w przypadku praw autorskich, powstaje ona z mocy samego prawa. Ochrona dóbr osobistych jest ważna w szczególności dla osób publicznych, które są rozpoznawalne, gdyż wizerunek czy nazwisko/pseudonim są kluczowe w ich działalności, gdyż bywa, że jest specjalnie kreowany. Niektóre naruszenia dóbr osobistych mogą stanowić przestępstwo, prowadząc do odpowiedzialności karnej, o czym należy pamiętać wypowiadając się o innych, zwłaszcza w mediach społecznościowych. Natomiast w przypadku przedsiębiorstw, Kodeks Cywilny zapewnia ochronę prawa do firmy, dając możliwość prowadzenia działalności gospodarczej pod konkretną nazwą, bez potrzeby rejestrowania jej jako znak towarowy.

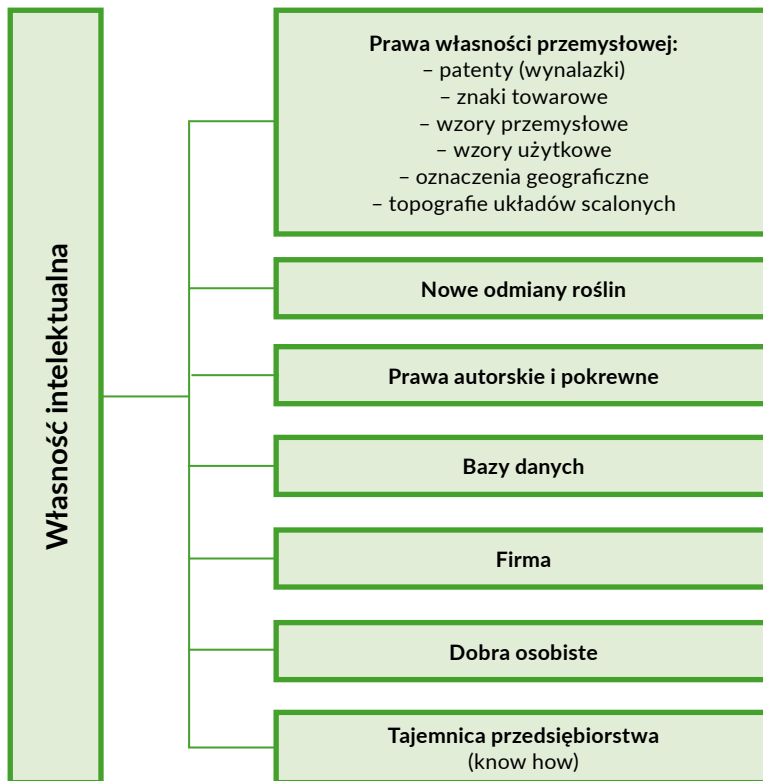
Tworzenie strategii ochrony i zarządzania własnością intelektualną opiera się na wyborze i wykorzystywaniu takich rodzajów praw własności intelektualnej, które wspierać będą realizację założeń biznesowych i planów działania firmy. W ochronie własności intelektualnej wykorzystuje się dodatkowo środki prawne wynikające z ustawy o zwalczaniu nieuczci-

wej konkurencji. Ustawa ta nie wchodzi w zakres prawa własności intelektualnej, ale jest nierozdzielnie związana ze strategią zarządzania prawami własności intelektualnej firmy.

Przykład:

Zastanówmy się, jakie prawa mógłby chronić nasz wcześniej opisany producent walizek:

- znaki towarowe – dla oznaczenia swoich produktów,
 - wzory przemysłowe – chroniące kształt, fakturę walizek,
 - wzory użytkowe – chroniące funkcjonalne części, np. zamek,
 - patenty – chroniące np. innowacyjny materiał, z których wykonane są walizki;
- i wiele innych, w zależności od przyjętej strategii firmy.

Szczególnie ważne przy budowaniu strategii zarządzania własnością intelektualną elementy to:

■ Różnice w powstawaniu prawa, a szczególnie podział na:

- powstające z mocy samego prawa bez potrzeby dokonywania jakichkolwiek czynności (jak w przypadku praw autorskich i pokrewnych czy dóbr osobistych), co oznacza, że dla powstania prawa wyłącznego, które będzie nam przysługiwało, nie jest konieczne wszczynanie postępowania rejestrowego, występowanie z jakimkolwiek wnioskiem, ani też informowanie żadnego urzędu; podobnie w przypadku know-how oraz prawa do firmy i dóbr osobistych;

- prawa uzyskiwane w wyniku przeprowadzenia odpowiedniego postępowania przed właściwym organem krajowym lub zagranicznym (jak prawa własności przemysłowej) – w tym przypadku, aby uzyskać prawo wyłączne, musimy spełnić określone przepisami warunki, dokonać stosownych czynności, wnieść należne opłaty;

Pytanie:

Czy moje rozwiązania lub dzieła muszą zostać zgłoszone, czy też wystarczy sam fakt bycia ich twórcą, by skorzystać z ochrony?

- **Terytorialny zakres ochrony** – gdy określimy, na jakich rynkach chcemy prowadzić działalność i budować przewagę konkurencyjną, będziemy w stanie wybrać odpowiednią procedurę służącą uzyskaniu praw w tym regionie. Mamy do wyboru ochronę krajową, regionalną bądź międzynarodową. Warto jednak pamiętać, że im większy terytorialny zakres ochrony, tym większy koszt jej uzyskania, a później – utrzymania.

Przykład:

Nasz producent walizek, działając do tej pory tylko w Polsce, dokonywał odpowiednich zgłoszeń do Urzędu Patentowego RP w procedurze krajowej. Chcąc rozszerzyć swoją działalność na:

- USA i Japonię – powinien dokonać zgłoszeń w tamtejszych urzędach krajowych, we współpracy z lokalnym pełnomocnikiem, bądź też skorzystać z procedury międzynarodowej (przed Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO));
- Unię Europejską – powinien rozważyć dokonanie zgłoszeń przed odpowiednimi urzędami europejskimi (Europejskim Urzędem Patentowym (EPO) lub Urzędem Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO)).

- **Branża** – prowadząc firmę, powinniśmy zdawać sobie sprawę ze specyfiki branży i rynku, na którym działamy, oraz z działań konkurencji. Czy jest ona liczna, czy mamy szansę być pionierem na rynku, jak najlepiej wykorzystać nasze atuty, czym możemy się wyróżnić na rynku?

Ważnymi narzędziami wykorzystywanymi w zarządzaniu własnością intelektualną, wspierającymi także rozwój firm, są badania praw własności przemysłowej oraz monitoringi. Bazy patentowe są cennym źródłem wiedzy i inspiracji dla wynalazców i przedsiębiorców. Analiza danych zgromadzonych w bazach patentowych umożliwia obserwowanie trendów rozwoju technologii w różnych branżach. Ponadto daje możliwość stałego monitorowania poczynąń konkurencji zarówno w odniesieniu do tworzonych wynalazków, jak i wzorów przemysłowych czy oznaczeń.

- **Czas trwania prawa** – w tym punkcie należy się zastanowić, jak długo będziemy korzystali z naszej ochrony. Jak pamiętamy, prawa własności przemysłowej są ograniczone czasowo, a sama procedura związana z ich uzyskiwaniem trwa – jak w przypadku patentów – nawet kilka lat. Należy o tym pamiętać, oceniając poszczególne produkty, i wziąć pod uwagę, jak długo żyją one na rynku oraz jaki czas jest potrzebny do ich rozwoju.

Przykład:

W branżach o dużej innowacyjności i konkurencyjności (np. wśród producentów elektroniki użytkowej), w których nakłady na badania i rozwój są ogromne, a korzyści płynące z posiadania monopolu na pewne rozwiązania jeszcze większe, firmy inwestują w uzyskiwanie ochrony patentowej, rejestrację znaków towarowych czy wzorów użytkowych i przemysłowych. Z drugiej strony np. w przemyśle odzieżowym, gdzie trendy zmieniają się bardzo szybko, dobór praw powinien uwzględniać szybkość ich uzyskiwania.

Pamiętaj, że forma ochrony musi być dostosowana do rodzaju rozwiązania. Opracowując nowe rozwiązanie techniczne, powinniśmy w pierwszej kolejności, jeszcze przed jego ujawnieniem, zbadać możliwości uzyskania patentu lub prawa ochronnego na wzór użytkowy (pamiętając, by nie chwalić się swoim pomysłem przed dokonaniem zgłoszenia, gdyż zniweczy to wymóg światowej nowości, niezbędny do uzyskania prawa wyłącznego). Z kolei opierając swoją działalność na nietechnicznych rozwiązaniach, np. projektując meble, powinniśmy chronić prawa autorskie lub prawo z rejestracji wzoru przemysłowego. Natomiast w przypadku programów komputerowych, które nie podlegają patentowaniu w Polsce i Unii Europejskiej, powinniśmy chronić prawa autorskie lub zachować rozwiązanie w tajemnicy – skutecznie strzegąc know-how. W każdym przypadku budując silną markę firmy, jej renomę na rynku oraz pozycję oferowanych produktów czy usług, pamiętajmy o rejestrowaniu znaków towarowych. Jest to szczególnie ważne, gdyż ochrona praw własności intelektualnej służy zwalczaniu podróbek naszych rozwiązań i produktów.

Uzyskiwanie ochrony

Kolejnym etapem budowania strategii ochrony własności intelektualnej jest podjęcie odpowiednich kroków w celu uzyskania praw. Uzyskiwanie praw ochronnych najczęściej wiąże się z szeregiem procedur urzędowych, różnych w zależności od rodzaju postępowania, kraju czy trybu. Pomocą w tym zakresie może służyć osoba posiadająca odpowiednie kompetencje z zakresu własności intelektualnej, np. rzecznik patentowy. Dzięki niej zyskamy pewność, że zgłoszenia zostaną dokonane poprawnie, niezbędne umowy będą weryfikowane na bieżąco, a terminy związane z przedłużaniem ochrony praw własności przemysłowej zostaną dotrzymane.

Uwaga!

W niektórych przypadkach podejmowanie czynności przed właściwym urzędem ds. własności intelektualnej obowiązkowo odbywa się za pośrednictwem lokalnego pełnomocnika (np. rzecznika patentowego).

Przykład:

W postępowaniach przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej, jeśli nie mamy siedziby lub miejsca zamieszkania na obszarze Polski, Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, mamy obowiązek działać za pośrednictwem odpowiednio lokalnego pełnomocnika, np. polskiego rzecznika patentowego.

Korzystanie z praw

Należyte przygotowanie i zrealizowanie strategii ochrony prowadzi do ostatniego etapu zarządzania – korzystania z posiadanych praw. Właściciel praw posiada wiele uprawnień, z których najważniejszym jest wyłączność wykorzystywania przedmiotu ochrony w sposób zarobkowy na określonym obszarze (monopol). Oznacza to, że wszyscy inni potrzebują jego lub jej zgody na korzystanie z tego przedmiotu.

Rodzaje strategii zarządzania własnością intelektualną

Skuteczna strategia to taka, która realizuje założenia biznesowe firmy i wspiera jej rozwój. Może przyjąć charakter pasywny, aktywny (inaczej ekspansywny) lub obronny.

RODZAJE STRATEGII		
Pasywna	Aktywna	Obronna
Uzyskiwane prawa		
- głównie prawa autorskie, powstające z mocy samego prawa, bądź ochrona w oparciu o przepisy Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji; - niepodejmowanie innych kroków lub ograniczenie ich do niezbędnego minimum	wiele różnych rodzajów praw, zapewniających możliwie szeroką ochronę, aby uniemożliwić zbytnie zbliżanie się konkurencji	prawa wyłączne dla rozwiązań, które są wykorzystywane w prowadzonej działalności gospodarczej
Podejmowane działania		
reagowanie jedynie na naruszenia tych praw, które odnoszą się do produktów stanowiących główny obszar prowadzonej działalności lub brak jakichkolwiek działań	- prowadzenie możliwie szerokiego monitoringu i badań praw własności intelektualnej; - reagowanie na przypadki naruszeń posiadanych praw lub tych, które mogą stanowić zagrożenie (mediacje, ale także postępowania sądowe); - uzyskiwanie przychodów wynikających ze sprzedaży lub licencjonowania praw, zwłaszcza tych, które nie są wykorzystywane w bieżącej działalności firmy	- prowadzenie monitoringu i badań praw własności intelektualnej w niezbędnym zakresie; - reagowanie na niektóre przypadki naruszeń praw (o ile to możliwe – mediacje, a nie spory sądowe)
Nakłady finansowe		
Wszelkie koszty są sprowadzane do minimum lub ich brak	Wysokie nakłady na uzyskiwanie i utrzymywanie praw (dokonywanie wielu zgłoszeń w różnych procedurach) oraz dochodzenie ochrony przed naruszeniami	Nakłady ograniczane do niezbędnej wysokości , służącej przeciwdziałaniu utracie lub obniżeniu wartości/pozycji posiadanych praw

UWAGA NA TROLLE PATENTOWE! Jak w każdej dziedzinie, tak i w świecie własności intelektualnej zdarzają się nadużycia. Niedoskonałości systemu patentowego (szczególnie w USA) doprowadziły do tego, że coraz dotkliwiej odczuwamy działalność tzw. trolli patentowych – osób lub firm, które skupują bądź rejestrują patenty tylko po to, by domagać się odszkodowań za ich naruszenia lub opłat licencyjnych za możliwość ich wykorzystywania. Grupa wiodących światowych firm takich jak Google, IBM, Microsoft, Sony utworzyła organizację non-profit o nazwie „Allied Security Trust”, której celem jest obrona m.in. właśnie przed działaniami trolli patentowych.

Co należy robić, aby skutecznie zarządzać własnością intelektualną?

Jeśli chcemy skutecznie zarządzać swoimi prawami, musimy korzystać z odpowiednich narzędzi. Należą do nich przede wszystkim:

- **czynności** związane z uzyskiwaniem i utrzymywaniem w mocy praw wyłącznych,
- **procedury** służące ochronie tajemnicy przedsiębiorstwa oraz
- **regulowanie** kwestii praw autorskich.

Wykorzystać możemy także:

- **badania** – które są pomocne w analizowaniu sytuacji na rynku, zidentyfikowaniu konkurencji, ocenie szans uzyskania patentu lub prawa ochronnego, lub prawa z rejestracji, a także by uniknąć konfliktu/sporu z innymi podmiotami;
- **monitoring** – pomaga na bieżąco obserwować interesujące nas fragmenty rynku, ułatwia też podejmowanie kroków zapobiegawczych, np. skutecznego sprzeciwienia się rejestracji podobnych oznaczeń czy rozwiązań;
- **umowy (np. sprzedaży, licencji) czy regulaminy wewnętrzne.**

Uwaga:

Pamiętajmy, że to **ludzie** są najważniejszym elementem procesu zarządzania prawami własności intelektualnej. Nie tylko tworzą rozwiązania, stanowiące przedmiot ochrony, ale także prowadzą prace badawcze, poszukiwania i analizy istniejących praw. Twórcami chronionych rozwiązań są często pracownicy firm. Przysługują im z tego tytułu odpowiednie uprawnienia. Ich zakres w dużej mierze zależy od wewnętrznych regulacji obowiązujących w firmie. Ustawa prawo własności przemysłowej zawiera odpowiednie regulacje w tym zakresie, odsyłając także do regulacji wewnętrznych firmy (Regulamin Pracy, Regulamin Wynalazczości), a także do umów o pracę, umów o dzieło czy innych umów zawieranych z twórcami.

Jakie są korzyści z ochrony praw własności intelektualnej?

Jedną z najważniejszych korzyści płynących z praw własności intelektualnej dla osoby, której te prawa przysługują, jest prawny monopol na ich wykorzystywanie w sposób zarobkowy.

Właściciel praw (Uprawniony) może zakazywać innym korzystania z nich, chroniąc przyznany mu monopol pozwalający utrzymać pozycję na rynku i pomagający zwrócić koszt nakładów na inwestycje. Może on na przykład:

- wprowadzać do obrotu produkty wytworzone na podstawie patentów,
- opatrywać towary i usługi zarejestrowanymi znakami towarowymi,
- wprowadzać na rynek produkty, którym nadano oryginalną postać zewnętrzną chronioną jako wzór przemysłowy,
- rozpowszechniać utwory,
- działać pod swoją firmą (nazwą),
- sprzedawać lub licencjonować prawa.

Jako właściciele praw możemy również sprzeciwić się nowej rejestracji, która naruszałaby nasze istniejące prawa, czy też wystąpić z wnioskiem o unieważnienie prawa już udzielonego na rzecz innej osoby. W tych dwóch ostatnich przypadkach bardzo ważne jest monitorowanie rynku i zgłoszeń publikowanych przez Urząd Patentowy. Dzięki temu można odpowiednio reagować.

Jeśli ktoś narusza nasze prawa, a więc nie respektuje przyznanej nam wyłączności wykorzystywania zarejestrowanego na naszą rzecz wynalazku, wzoru czy znaku, możemy podjąć wobec niego czynności prowadzące do zakazania dalszego wykorzystywania rozwiązań, wycofania towarów z obrotu czy zaniechania działań stanowiących naruszenie, a także żądać zapłaty odszkodowania. W sytuacji, gdy listy ostrzegawcze i inne podejmowane kroki nie przynoszą skutku, wступujemy na drogę sądową. Czasem jednak szybszym i tańszym sposobem rozwiązania sporu jest postępowanie mediacyjne.

Ciekawostka:

Opisy sporów o naruszenia własności intelektualnej często trafiają do gazet. Jedną z najbardziej spektakularnych batalii, która toczyła się przez siedem lat, była wojna pomiędzy firmami Apple i Samsung. Wysokości odszkodowań zasądzanych na różnych etapach procesu sięgały setek milionów dolarów. Spór toczący się na całym świecie miał swój finał w 2018 r., kiedy to dwaj giganci zawarli wreszcie ugodę.

Case Study „iPhone”

Z garażu w Los Altos do czołówki najdroższych marek na świecie – to historia, która wciąż inspiruje wielu przedsiębiorców. Jej bohaterem przez wiele lat był wybitny innowator i biznesmen Steve Jobs. Firma Apple od samego początku przyjęła strategię błękitnego oceanu. Zgodnie z nią kreuje się na rynku przestrzenie, które nie zostały jeszcze zagospodarowane. Dzięki innowacyjności przedsiębiorcy budują swoją pozycję, a konkurencja pozostaje daleko w tyle. Jobs powiedział kiedyś: „Naszym zadaniem jest ustalić, czego klient będzie chciał, zanim tego zapragnie”. W myśl tej zasady powstawały kolejne przełomowe produkty Apple. Każdy, kto kiedykolwiek miał styczność z produktami tej firmy wie, że stanowią one swego rodzaju podkategorię w stosunku do towarów tego samego rodzaju. Opierają się na własnym systemie operacyjnym, są kompatybilne między sobą, ale z ograniczonymi możliwościami współpracy z produktami konkurencji, nie korzystają z innych rozwiązań, a same są źródłem inspiracji. Takie podejście wymaga wykorzystania kompleksowej strategii ochrony własności intelektualnej. Świetnym przykładem będzie tu jeden z flagowych produktów firmy Apple – iPhone. Na jego rozwój objęty ścisłą tajemnicą poświęcono blisko 3 lata. Przed zaprezentowaniem go po raz pierwszy w 2007 r. firma musiała podjąć odpowiednie kroki, by zapewnić sobie jak najszerzą i najskuteczniejszą ochronę. Doświadczony inżynier musiałby przeprowadzić dokładną analizę, by jednoznacznie stwierdzić, które techniczne rozwiązania z tysięcy posiadanych przez Apple patentów wykorzystywane są przy produkcji iPhone’a. Ponadto do dnia dzisiejszego zarejestrowano na świecie setki znaków towarowych odnoszących się do słów „iPhone” i „made for iPhone”, obejmujących ich słowno-graficzne warianty, znak 3D czy też grafikę (dla iPhone 4), na której znajduje się znana wszystkim ikonka aplikacji „find my iPhone”. Aby pełniej chronić stronę wizualną, zarejestrowano wiele wzorów przemysłowych. Fakt, iż Apple znajduje się w czołówce najdroższych marek na świecie doskonale obrazuje, jak duże korzyści płyną z aktywnego zarządzania własnością intelektualną. Dokonywanie licznych zgłoszeń różnego rodzaju praw zapewnia produktom oznaczanym charakterystycznym jabłuszkiem możliwie najszerzą ochronę. Natomiast sam iPhone jest idealnym przykładem tego, że praktycznie cały świat własności intelektualnej można zawrzeć w jednym urządzeniu. Firma Apple niewątpliwie stosuje aktywną strategię ochrony praw własności intelektualnej – nie tylko korzysta z ochrony wszystkich rodzajów praw własności intelektualnej (patenty, wzory przemysłowe, znaki towarowe, prawa autorskie), ale uzyskuje także na swoją rzecz prawa wyłączne odnoszące się do branży, w której funkcjonuje, które stanowią źródło dochodu z tytułu ich licencji lub sprzedaży. Aktywna ochrona praw własności intelektualnej znajduje swe odzwierciedlenie także w ochronie jednego produktu wieloma rodzajami praw, co obrazuje poniższa grafika.

Przykładowe prawa własności przemysłowej

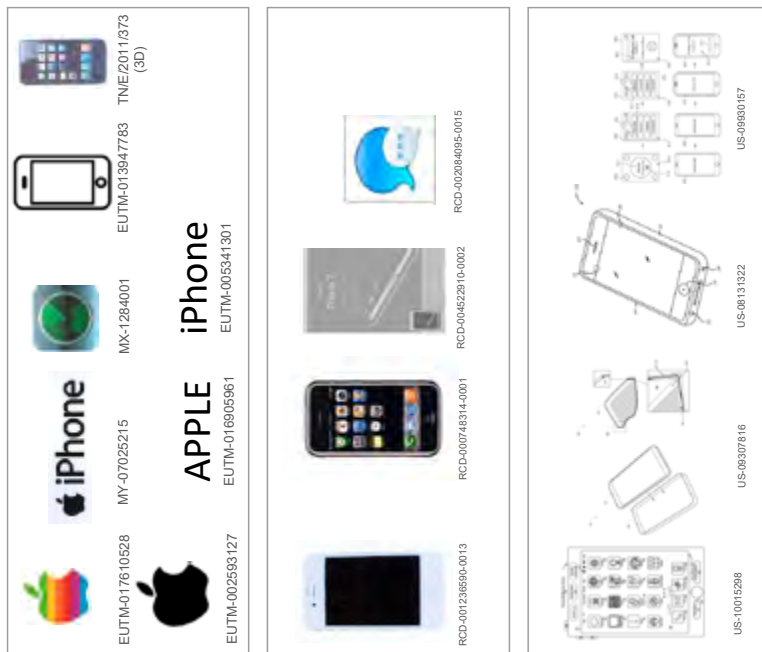
Znaki towarowe

Wzory przemysłowe

Patenty

Źródło: www.canva.com1 **iPHONE**

... wiele praw

Firma Apple Inc. posiada ok. 1000 zarejestrowanych znaków towarowych chronionych w Polsce.

W samej procedurze unijnej, firma posiada ponad 4000 zarejestrowanych wzorów przemysłowych.

Apple posiada ok. 15 000 rozwiązań chronionych, co daje ok. 45 000 patentów w różnych jurysdykcjach.

Case Study „Star Wars”

„A long time ago in a galaxy far, far away...”

Gwiezdne Wojny jako fenomen kultury popularnej jest doskonałym przykładem wykorzystania narzędzi ochrony własności intelektualnej do generowania gigantycznych przychodów. Pierwszy odcinek sagi był, jak każdy inny film, przykładem utworu audiowizualnego chronionego prawami autorskimi. Od lat 70. „Star Wars” ewoluowało i stało się jedną z największych francyz w historii kultury. LucasFilm, budując strategię rozwoju i ochrony tej marki, postawiło głównie na czerpanie zysków z ochrony prawnoautorskiej, licencjonowania oraz na zwalczanie czynów nieuczciwej konkurencji. Jeśli nawet ktoś nie widział żadnego odcinka sagi, to na pewno przynajmniej klika razy miał styczność z produktami, które wprost nawiązywały do bohaterów, fabuły czy przedmiotów stworzonych na potrzeby filmów. Od zabawek, klocków LEGO, przez gry komputerowe, po odzież czy kosmetyki – dla fanów w każdym wieku znajdą się wytwarzane na licencji towary. Generowane w ten sposób przychody sięgają setek milionów dolarów, a jednym z głównych beneficjentów jest właśnie właściciel praw – LucasFilm. Przy tak ogromnym popycie na produkty związane z sagą istnieje wiele podmiotów, które chcąc czerpać korzyści finansowe z renomy marki STAR WARS, np. wprowadzają do obrotu podrobione towary. W stosunku do takich działań podejmowane są kroki na podstawie Ustawy prawo własności przemysłowej, wspomnianej już Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji lub Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W skład aktywnie budowanego portfolio własności intelektualnej uniwersum „Star Wars” wchodzi oprócz praw autorskich i pokrewnych również liczne znaki towarowe obejmujące różne warianty tytułów poszczególnych filmów, jak również np. postaci w nich występujących (robot R2D2). Ciekawostką jest, że do stworzenia BB-8 (jednego z filmowych droidów), wykorzystano rozwiązanie chronione patentem Disney Enterprises, Inc. (obecnego właściciela LucasFilm). W przypadku „Star Wars”, ze względu na odmienny od Apple charakter i specyfikę branży, LucasFilm nie dąży do uzyskania możliwie wielu praw własności przemysłowej, za wyjątkiem licznych rejestracji znaków towarowych, które służą ochronie marki. W centrum tej niezwykle skutecznej strategii zarządzania znajdują się bowiem prawa autorskie i ich konsekwentna ochrona oraz maksymalizowanie korzyści płynących z licencjonowania.

Autorzy: Anna Kupińska-Szczygielska, Dorota Rzążewska, Kancelaria JWP Rzecznicy Patentowi/Fundacja JWP Pomysł | Patent | Zysk

Przykładowe prawa własności przemysłowej

Niech moc
własności
intelektualnej
będzie z
Wami...

Źródło: www.canva.com

Znaki towarowe

STAR WARS EUTM-000175380		ARTOO-DETOO (R2-D2) EUTM-000559542		JEDI POWER BATTLES EUTM-001586395	
EUTM-005896311		EUTM-005896601		EUTM-008759482	

Prawa autorskie

W przypadku utworów audiowizualnych autorskie prawa majątkowe wygasają wraz z upływem 70 lat od śmierci jednej z następujących osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki.

Ciekawostką jest, że w USA prowadzony jest od 1897r. Rejestr Praw Autorskich, w którym możemy odnaleźć ogromną liczbę rejestracji dotyczących „Star Wars”, w tym m.in. ścieżkę dźwiękową obejmującą „Marsz Imperialny” czy też plakaty do filmów.

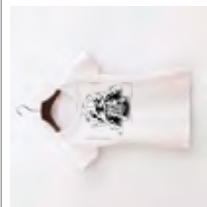
Star Wars stanowi klasykę kina science-fiction.

Dla wszystkich fanów tej sagi producenci korzystający z licencji przygotowali szeroki asortyment produktów, tj.: zabawki dla dzieci, ubrania, gry komputerowe i inne.

Licencje

Źródło: www.canva.com

Źródło: opracowanie własne

Udzielane licencje stanowią znaczną część dochodów dla właściciela praw.

US-08269447

Patent: „magnetyczno-sferyczny napęd robota równoważącego”, wykorzystany do poruszania się droida BB 8 w filmie.

Strategie ochrony własności intelektualnej – test

1. Prawo autorskie do utworu:
 - a. jest uzyskiwane w wyniku przeprowadzenia odpowiedniej procedury przed właściwym organem
 - b. powstaje z mocy samego prawa
 - c. żadna z powyższych odpowiedzi nie jest prawidłowa
2. Licencja:
 - a. umożliwia legalne wprowadzanie do obrotu produktów, do których prawa wyłączne przysługują innym osobom
 - b. przenosi na licencjodawcę wszelkie prawa własności intelektualnej
 - c. ma zawsze bezpłatny charakter
3. Prawa własności przemysłowej:
 - a. mogą być przedmiotem sprzedaży
 - b. nie są ograniczone czasowo
 - c. nie wchodzi w skład majątku przedsiębiorstwa
4. Które z poniższych pojęć nie wchodzi w zakres prawa własności intelektualnej:
 - a. dobra osobiste
 - b. prawa pokrewne
 - c. nieuczciwa konkurencja
5. Prawa własności intelektualnej:
 - a. trwają bez ograniczenia czasowego
 - b. są ograniczone czasowo w zależności od rodzaju prawa
 - c. wszystkie wygasają po upływie 70 lat od śmierci twórcy
6. Firmy, które ograniczają koszty ponoszone na ochronę własności intelektualnej do minimum, bądź nie chcą ich ponosić wcale, przyjmują:
 - a. strategię pasywną
 - b. strategię aktywną
 - c. strategię obronną
7. W sytuacji naruszenia praw własności intelektualnej:
 - a. ich właściciel nie ma możliwości wstąpienia na drogę sądową
 - b. ich właściciel może żądać wycofania z obrotu podrobionych towarów
 - c. właścicielowi nie przysługują żadne uprawnienia

8. Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa:
 - a. trwa tak długo jak informacje pozostają poufne
 - b. jest jedynym narzędziem dającym monopol na korzystanie z chronionego rozwiązania
 - c. wymaga rejestracji w Urzędzie Patentowym
9. Która z poniższych strategii ochrony własności intelektualnej jest skuteczna:
 - a. pasywna
 - b. aktywna
 - c. obronna
 - d. każda z powyższych, o ile realizuje założenia biznesowe i służy rozwojowi firmy
10. Wprowadzanie do obrotu podrobionych towarów:
 - a. nie ma znaczenia z punktu widzenia zarządzania własnością intelektualną firmy
 - b. jest dozwolone, o ile właściciel praw nie ma świadomości takiego działania
 - c. jest karalne
11. Właściciel praw własności intelektualnej może uzyskać przychód:
 - a. naruszając cudze prawa
 - b. wprowadzając do obrotu podrobione towary
 - c. ze sprzedaży i licencjonowania swoich praw
12. Czy jeden produkt można chronić za pomocą więcej niż jednego prawa?
 - a. tak
 - b. nie
13. Podpisanie umów o zachowaniu poufności przy pozyskiwaniu finansowania jest szczególnie istotne:
 - a. w przypadku rozwiązań, które muszą być nowe, by uzyskać ochronę
 - b. jeśli przedsiębiorca korzysta głównie z ochrony prawnoautorskiej
 - c. gdy przedsiębiorca jest osobą fizyczną
14. Które z poniższych nie wiąże się z ujawnieniem rozwiązania?
 - a. uzyskanie prawa z rejestracji wzoru przemysłowego
 - b. ochrona know-how
 - c. uzyskanie patentu
15. Ochrona możliwie wielu różnych rodzajów praw, obejmująca nie tylko rozwiązania kluczowe dla działalności firmy, wiąże się ze strategią:
 - a. aktywną
 - b. pasywną
 - c. obronną

Partnerzy projektu:

Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej jest centralnym organem administracji rządowej, którego podstawowym zadaniem oprócz udzielania praw wyłącznych na przedmioty ochrony własności przemysłowej jest także gromadzenie i udostępnianie dokumentacji i literatury patentowej oraz współtworzenie i popularyzacja zasad

ochrony własności przemysłowej. Jednym z istotnych zadań Urzędu Patentowego jest więc szerokie upowszechnianie wiedzy o ochronie własności przemysłowej. Społeczna świadomość w tym zakresie jest bowiem niezbędnym warunkiem skutecznego funkcjonowania regulacji prawnych. Należy podkreślić, że informacje o skutkach naruszenia praw lub konsekwencjach braku ochrony w zakresie własności przemysłowej stanowią jedynie fragment programu komunikacji społecznej realizowanego przez Urząd Patentowy RP. Bardzo istotne jest bowiem także promowanie nowoczesnych metod zarządzania prawami własności przemysłowej, edukowanie młodzieży szkolnej w zakresie podstawowych zagadnień dotyczących własności intelektualnej, wprowadzanie tej tematyki do akademickich programów nauczania oraz systematyczne działania informacyjne adresowane do kadry zarządzającej przedsiębiorstwami. Urząd Patentowy RP, wypełniając bardzo istotną misję w zakresie ochrony własności przemysłowej, jest jedną z kluczowych instytucji mających wpływ na tworzenie warunków rozwoju innowacyjnej gospodarki charakteryzującej się bezpieczeństwem obrotu oraz wysoką konkurencyjnością.

Fundacja Nowoczesna Polska działa od 2001 r., a status organizacji pożytku publicznego otrzymała w roku 2004. Jej celami statutowymi są promocja i ochrona wolności korzystania z dóbr kultury, upowszechnianie i wspieranie nowoczesnych metod

edukacji, promocja i ochrona praw i wolności obywatelskich, a także prowadzenie działalności charytatywnej. Fundacja prowadzi najpopularniejszą w Polsce darmową bibliotekę internetową wolnelektury.pl, gdzie znajduje się ponad 5500 utworów literackich z domeny publicznej i na wolnych licencjach, w tym wiele lektur szkolnych. W ramach działalności biblioteki wolnelektury.pl podejmuje wiele działań mających na celu promocję czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, m.in. organizując konkurs „#cojaczynam” na najlepszą kampanię promującą czytelnictwo zrealizowaną przez uczniów. W serwisie edukacjamedialna.edu.pl udostępnia materiały edukacyjne pomocne w kształceniu świadomych użytkowników mediów. Z kolei w ramach projektu prawokultury.pl zespół fundacji pomaga zrozumieć prawo autorskie prowadząc działania edukacyjne, świadcząc „pierwszą pomoc prawną”, udostępniając publikacje i podręczniki, a także prowadząc szkolenia. Od 2012 r., fundacja organizuje coroczną międzynarodową konferencję CopyCamp, ułatwiając przedstawicielom różnych punktów widzenia debatę na temat prawa autorskiego. Jest członkiem założycielem Koalicji Otwartej Edukacji, w ramach której zajmuje się promowaniem otwartych zasobów edukacyjnych.

■ ■ ■ POMYSŁ | PATENT | ZYSK

Fundacja JWP Pomysł | Patent | Zysk powstała w 2011 roku z inicjatywy Kancelarii JWP Rzecznicy Patentowi. Fundacja popularyzuje wiedzę z zakresu ochrony własności intelektualnej i przemysłowej jako narzędzia wzmacniania pozycji rynkowej firmy i jej produktów.

Prowadzi szkolenia i projekty edukacyjne skierowane do przedsiębiorców, naukowców, twórców, wynalazców, mediów oraz studentów i młodzieży szkolnej. Wspiera też inicjatywy służące podnoszeniu świadomości społecznej odnośnie ochrony własności intelektualnej, innowacyjności przedsiębiorstw i gospodarki. Realizację przedsięwzięć edukacyjnych Fundacji wspierają eksperci z wieloletnią praktyką zawodową, którzy na co dzień doradzają w sprawach z zakresu ochrony własności intelektualnej i przemysłowej.

Każdego roku z warsztatów edukacyjnych Fundacji JWP korzysta ponad 1000 osób. Największą grupę uczestników szkoleń stanowią pracownicy firm i instytutów badawczych różnych branż, w tym między innymi farmaceutycznej, medycznej, kosmetycznej, chemicznej, meblarskiej i designu, gier video, IT czy telekomunikacyjnej.

Misją Fundacji jest promowanie postaw poszanowania prawa własności intelektualnej oraz informowanie o szkodliwości podróbek. Służą temu między innymi działania edukacyjne skierowane do przedsiębiorców oraz młodzieży szkolnej i kadry nauczycielskiej – Wygrrywaj bez podróbek oraz Bądź oryginalny – nie kopiuji!. Największą inicjatywą edukacyjną Fundacji JWP jest projekt Rzecznicy Talentów, którego odbiorcami są studenci i pracownicy naukowcy wyższych uczelni, zwłaszcza technicznych. Projekt obejmuje cykl szkoleń oraz konkurs o staż w kancelarii patentowej. Popularyzuje wiedzę z zakresu prawa własności intelektualnej, w tym w odniesieniu do ochrony wyników prac badawczych, a także promuje zawód rzecznika patentowego jako możliwej ścieżki rozwoju kariery zawodowej.

Działania szkoleniowe Fundacji JWP wspierane są przez instytucje i organizacje okołobiznesowe, wyższe uczelnie, organy administracji samorządowej i państwowej oraz media, dzięki czemu możliwe jest realizowanie różnorodnych projektów i dzielenie się wiedzą na temat ochrony własności intelektualnej z tak wieloma grupami odbiorców.

www.jwp-fundacja.pl

FUNDACJA
ZAAWANSOWANYCH
TECHNOLOGII

Fundacja Zaawansowanych Technologii powstała w 2011 roku w odpowiedzi na potrzeby wywołane rozwojem rynku technologicznego oraz przemianami społeczno-gospodarczymi XXI wieku. Od tego czasu z sukcesem wspiera przedsiębiorczość,

komercjalizację najnowszych technologii oraz popularyzuje naukę w Polsce i na świecie.

Celem Fundacji Zaawansowanych Technologii jest promowanie i wspieranie badań, rozwoju technologicznego, przedsiębiorczości, a także transferu i wdrażania nowych technologii. Wspieramy innowacyjność i promujemy kulturę technologii, a także wzmacniamy relacje pomiędzy władzami publicznymi, przedsiębiorstwami i sektorem edukacji. Promujemy ducha przedsiębiorczości poprzez zachęcanie do aplikacji wyników badań w przemyśle i świecie biznesu.

Flagowym przedsięwzięciem FZT jest Program E(x)plory, łączący młodych naukowców i autorytety naukowe, start-up'y oraz duże przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne, media ogólnopolskie i regionalne, szkoły, edukatorów i najlepsze uczelnie wyższe, duże miasta i małe miejscowości. E(x)plory to największa w Polsce inicjatywa wspierająca utalentowaną młodzież w realizacji innowacyjnych projektów naukowych oraz promująca ich osiągnięcia na arenie międzynarodowej.

Klucz do testów

Ochrona własności przemysłowej

1a, 2c, 3c, 4b, 5a, 6a, 7c, 8c, 9c, 10c, 11c, 12c, 13c, 14b, 15c

Podstawy prawa autorskiego

1a, 2c, 3c, 4c, 5a, 6a, 7b, 8c, 9a, 10b, 11c, 12b, 13b, 14b, 15b

Strategie ochrony własności intelektualnej

1b, 2a, 3a, 4c, 5b, 6a, 7b, 8a, 9d, 10c, 11c, 12a, 13a, 14b, 15a

Notes

Lined area for taking notes, consisting of multiple horizontal lines.

Handwriting practice lines consisting of 30 horizontal dotted lines.

ISBN 978-83-65470-58-4